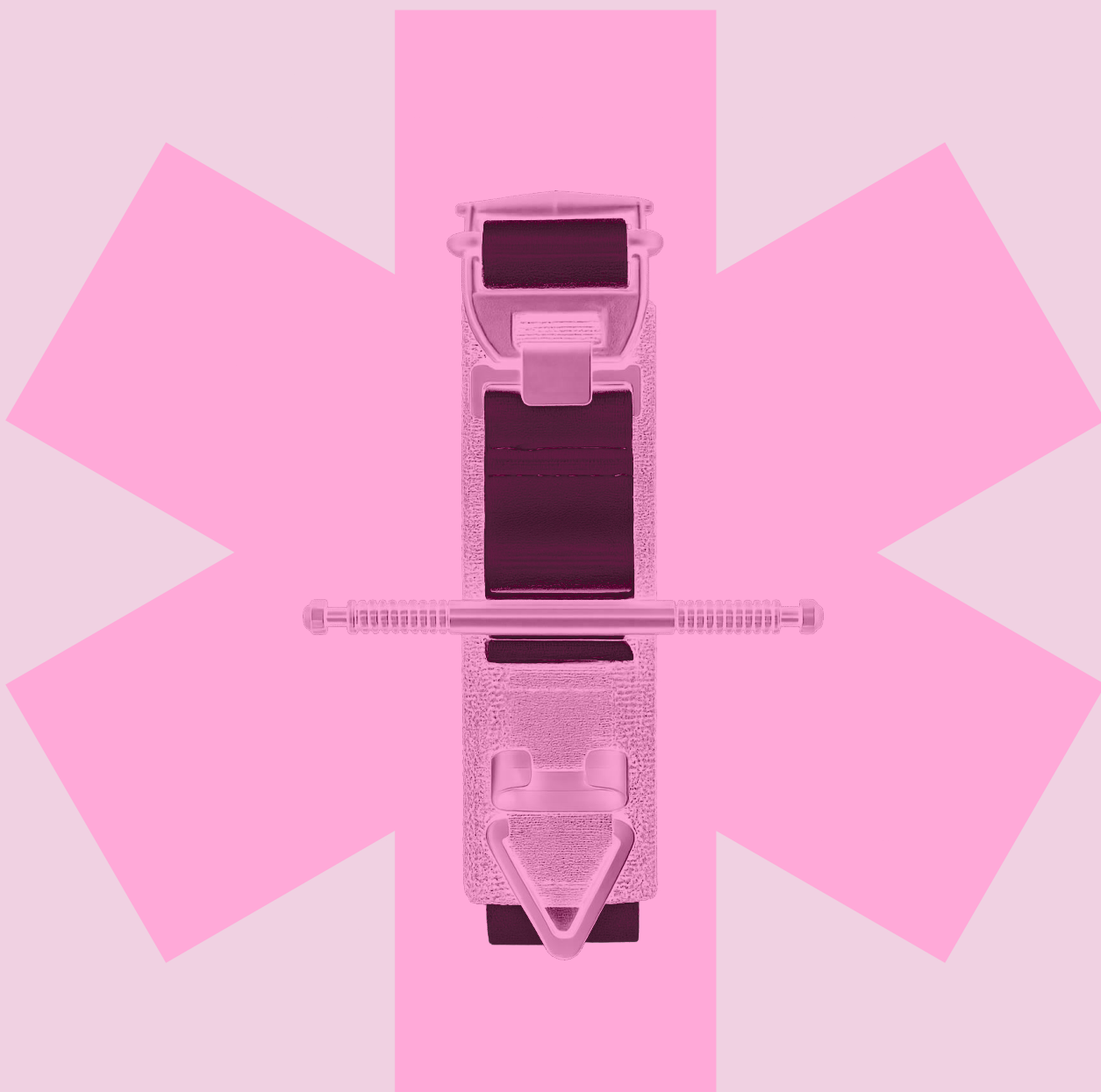

SW StateWatch

ЗВІТ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТУРНІКЕТАМИ В СЕКТОРІ БЕЗПЕКИ Й ОБОРОНИ УКРАЇНИ

АВТОРКИ

Коба Тетяна – доктор філософії (фармація та промислова фармація), експертка аналітичного центру StateWatch і програми підтримки від Спеціального радника з питань оборони посольства Великої Британії в Україні

Назаркіна Вікторія – доктор фармацевтичних наук, професор кафедри соціальної фармації Національного фармацевтичного університету

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ААЗ – аптечка автомобільна загальновійськова

АМЗІ – аптечка медична загальновійськова індивідуальна

БЗВП – базова загальновійськова підготовка

БФ – благодійний фонд

ВМКЦ – військово-медичний клінічний центр

ГО «СВ» – Громадська організація «СТЕЙТВОТЧ»

Держлікслужба – Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками

ДП – державне підприємство

ДП «ДОТ» – державне підприємство «Державний оператор тилу»

ДП «МЗУ» – державне підприємство «Медичні закупівлі України»

ДСНС – Державна служба надзвичайних ситуацій

ДСТУ – Державний стандарт України

ЕСЗ – електронна система закупівель

ЄС – Європейський Союз

ЗМІ – засоби масової інформації

ЗОЗ – заклади охорони здоров'я

ЗСУ – Збройні Сили України

ЗЦП – запит ціни пропозиції

КМС ЗСУ – Командування Медичних сил Збройних Сил України

КМУ – Кабінет Міністрів України

КНР – Китайська Народна Республіка

ЛЗ – лікарські засоби

МВ – медичні вироби

МВД – міжнародна військова допомога

МВС – Міністерство внутрішніх справ

Міноборони – Міністерство оборони України

МКЯ – методи контролю якості

МОЗ – Міністерство охорони здоров'я

МТД – міжнародна технічна допомога

НК – Національний класифікатор

НМБМ – наплічник медичного бойового медика/старшого бойового медика

НПА – нормативно-правовий акт

ОЗ – охорона здоров'я

СМСС – сумка/наплічник медичного стрільця-санітара

ПМГ – Програма медичних гарантій

ПрАТ – приватне акціонерне товариство

ТК – технічний комітет

ТОВ – товариство з обмеженою відповідальністю

ФОП – фізична особа-підприємець

ЦОВВ – Центральні органи виконавчої влади

CoTCCC (англ. Committee on Tactical Combat Casualty Care) – Комітет з тактичної допомоги пораненим у бойових діях

GMDN – Global Medical Device Nomenclature

ІФАК – (Individual First Aid Kit) – Індивідуальна аптечка першої допомоги

MDR – Регламент про МВ

NSN – (англ. NATO Stock Number)

RWD/RWE – real world data / real world evidence

SADR – Підтримка реформ адаптивної оборони

РЕЗЮМЕ

Звіт підготовлено аналітичним центром StateWatch у рамках програми підтримки від Спеціального радника з питань оборони посольства Великої Британії в Україні, яку імплементує EDGE Foundation та аналітичний центр StateWatch.

Документ відображає результати комплексного оцінювання стану медичного планування, організації медичного забезпечення та якості надання догоспітальної допомоги в силах безпеки і силах оборони України. Звіт визначає ключові проблеми, що потребують термінового вирішення на державному рівні. В умовах повномасштабної війни питання забезпечення сил безпеки й оборони України та екстрених служб якісними медичними засобами набуло стратегічного значення. Система медичного постачання в ЗСУ функціонує недостатньо ефективно. Основні причини – недосконалість єдиної інформаційної системи обліку, фрагментарність підходів до закупівель, нестабільне фінансування та недостатня координація між центральними та місцевими рівнями. Це призводить до формування необґрунтованих заявок. Як наслідок – накопичуються надлишкові запаси окремих найменувань, але водночас спостерігається дефіцит критично важливих засобів.

Особливу увагу в цьому аналізі приділено питанню забезпечення кровоспинними джгутами (турнікетами). Масивні кровотечі є однією з провідних причин загибелі на полі бою та під час надзвичайних ситуацій. Турнікет – ключовий інструмент тактичної медицини, а від його якості та надійності залежить виживання поранених.

Турнікет є невід’ємним елементом індивідуальних та групових аптечок військовослужбовців, поліцейських, рятувальників і медиків. Його також включають до цивільних наборів першої допомоги. Використання турнікетів повністю відповідає сучасним принципам тактичної медицини. Їхню ефективність у зниженні бойової летальності підтверджено міжнародним досвідом і науковими дослідженнями^{1,2}.

Однак застосування неякісних, неперевіраних чи фальсифікованих турнікетів може призводити до тяжких наслідків. Серед них – посилення кровотечі, ушкодження тканин, розвиток ускладнень, необхідність ампутацій і навіть летальні випадки^{3,4,5,6,7}.

В Україні досі відсутній національний стандарт якості для кровоспинних турнікетів. Також немає акредитованої лабораторії для їх об’єктивного випробування. Це створює системні ризики та сприяє поширенню небезпечних МВ.

Методологія

Дослідження базувалося на системному підході, спрямованому на всебічне вивчення стану забезпечення сил безпеки і сил оборони кровоспинними турнікетами. Зокрема увага приділялася нормативному регулюванню процедур введення МВ в обіг, організації централізованих і децентралізованих закупівель, забезпеченню якості, доступності та раціонального застосування цих виробів. Проаналізовано та систематизовано нормативно-правові акти, наукові публікації та протоколи тактичної медицини.

Проведено серію напівструктурованих інтерв’ю з основними стейкхолдерами. Серед респондентів – представники БФ, фахівці з медичного забезпечення, інструктори з тактичної медицини, військовослужбовці, а також представники державних установ у сфері ОЗ і сектору оборони. Додатково надіслано офіційні запити до профільних органів влади та громадських організацій.

Здійснено маркетинговий аналіз національного ринку кровоспинних турнікетів. Зокрема проаналізовано турнікети, що зареєстровані на ринку за даними реєстру Держлікслужби. Оцінено наявність та вартість турнікетів в інтернет-магазинах, роздрібних аптеках та в е-каталозі Prozorro Market станом на вересень 2025 року. За даними аналітичної системи «PharmXplorer» компанії «Proxima Research» проведено аналіз показників цін та обсягів реалізації кровоспинних турнікетів через роздрібні аптеки у 2022–2025 роках.

Проведено детальний аналіз тендерів на Prozorro за період з 1 січня 2022 року до 20 серпня 2025 року. У межах аналізу виокремлено 654 лоти, що стосувалися турнікетів (кровоспинних джгутів). Оцінювання інформації з BI Prozorro здійснено за основними показниками:

(01) формування потреби	(04) динаміка цін
(02) деталізація предмета закупівлі із застосуванням класифікації ЛЗ і МВ	(05) комунікації замовників із учасниками
(03) кваліфікаційні вимоги	(06) актуальність проблем у сфері навчання тактичної догоспітальної допомоги

Ефективність системи медичного забезпечення сил безпеки й оборони оцінено за такими показниками:

(01) наявність запасів	(04) якість МВ та якість догоспітальної допомоги
(02) рівень покриття замовлень	(05) наявність нормативних документів
(03) своєчасність постачань	

Обмеження дослідження

Основні обмеження дослідження зумовлені закритістю даних ЗСУ про закупівлі за процедурою «Оборонні закупівлі», засекреченістю оперативних запасів та фрагментованістю даних у Prozorro. Дослідження зосереджувалося переважно на механічних турнікетах вороткового типу.

Ключові результати

Після початку повномасштабного вторгнення російської федерації у лютому 2022 року в Україні попит на турнікети зріс у десятки разів, проте державні закупівлі через Prozorro покривають лише частину потреби. Значні обсяги постачань забезпечуються за рахунок волонтерських ініціатив, гуманітарної та міжнародної технічної допомоги, а також індивідуальних закупівель.

Проведене оцінювання засвідчило вищу ефективність системи на децентралізованому рівні. Місцева влада та міжнародні БФ оперативніше реагують на запити передових пунктів надання медичної допомоги. Державне забезпечення здійснюється через централізоване постачання, донорську міжнародну допомогу, підтримку місцевих благодійних організацій і ресурси органів місцевого самоврядування. В умовах обмеженого фінансування актуалізується необхідність перегляду механізмів фінансування. Також необхідна краща координація взаємодії між центральними та місцевими структурами.

Проведене дослідження виявило низку системних проблем. Серед них – відсутність єдиного державного стандарту, непрозорість маркування, обмежена доступність виробів гарантованої якості у роздрібному сегменті та недостатній рівень обізнаності користувачів.

Результати опитувань свідчать, що однією з найгостріших проблем у системі медичного забезпечення є постачання якісних кровоспинних турнікетів (джгутів). Саме від надійності цих МВ часто залежить виживання поранених у зоні бойових дій.

Аналіз показав, що у 2022–2025 роках через систему Prozorro було закуплено 20 680 турнікетів, що не відповідає реальній потребі. Загальні видатки держави на закупівлю турнікетів за цей період перевищили 115 млн грн.

Водночас визначити фактичний рівень забезпечення особового складу турнікетами неможливо. Значна частина постачань відбувається поза межами державних закупівель – через БФ, у межах міжнародної військової допомоги (МВД) та міжнародної технічної допомоги (МТД)⁸, а також у складі стандартних медичних комплектів.

До таких комплектів належать аптечки медичні загальновійськові індивідуальні (АМЗІ), аптечки автомобільні загальновійськові (ААЗ), сумки/наплічники медичного стрільця-санітара (СМСС), наплічники медичного бойового медика / старшого бойового медика (НМБМ), які визначені наказом Міністерства оборони України від 04.07.2024 р. №506⁹. Турнікети також надходять у складі інших групових та індивідуальних наборів.

Фрагментарність даних унеможливує проведення повної оцінки рівня покриття потреби у кровоспинних засобах. Це формує ризики щодо якості, стандартизації та обліку МВ, що надходять до військових підрозділів.

Рекомендації

- 01** **Розробити національну політику щодо ЛЗ і МВ з урахуванням оцінки медичних технологій.** Ця політика має визначати пріоритетні групи захворювань та категорії військовослужбовців, забезпечення яких здійснюється за рахунок держави. Також необхідно окреслити механізми фінансування та відповідальність суб'єктів. Слід встановити критерії пріоритизації ресурсів в умовах обмеженого бюджету. Внести зміни до відповідних НПА для розширення пакетів медичних послуг Програми медичних гарантій (ПМГ) для ветеранів і військовослужбовців.
- 02** **Переглянути перелік критичних ЛЗ і МВ.** Необхідно визначити обсяг потреб, стандарти постачань, пріоритетність забезпечення та критерії включення до централізованих тендерів. Передбачити можливість передачі частини централізованих закупівель до спеціалізованих державних агентств (ДП «Медичні закупівлі України», ДП «ДОТ»). Це дозволить забезпечити стабільність поставок і оптимальні умови контракування через використання рамкових угод.
- 03** **Ініціювати розроблення та впровадження національного стандарту мінімальних техніко-функціональних вимог до механічних засобів зупинки кровотечі (турнікетів).** Стандарт має включати технічні характеристики (матеріали, міцність, механізми фіксації, безпечність), вимоги до строку придатності, маркування та пакування. Розробити методики контролю якості (МКЯ) для оцінювання турнікетів та інших МВ на відповідність вимогам законодавства. Запровадити обов'язкову сертифікацію або визнання відповідності для постачальників МВ, що використовуються силами безпеки та оборони у тактичній догоспітальній допомозі під час бойових дій.
- 04** **Провести оперативний аудит наявних запасів турнікетів та інших критичних МВ у військових частинах у зоні бойових дій.** Визначити фактичні залишки на стабілізаційних пунктах і у місцях дислокації. Порівняти їх із нормами забезпечення. На підставі аналізу розробити пріоритетний план постачань і перерозподілу ресурсів з урахуванням логістичних ризиків та оперативних потреб.
- 05** **Посилити координацію між Міноборони, МОЗ і профільними державними органами щодо управління різними програмами забезпечення.** Це стосується централізованих закупівель, гуманітарної допомоги та волонтерських ініціатив.
- 06** **Удосконалити систему внутрішнього моніторингу постачань, залишків запасів і розподілу витратного майна.** Це дозволить ефективно витратити бюджетні кошти в режимі реального часу. Після завершення воєнного стану запровадити незалежний аудит із залученням громадського контролю та публічністю даних щодо обсягів закупівель ЛЗ і МВ.

---

07 Розробити і запровадити систему моніторингу раціонального використання ЛЗ із застосуванням принципів оцінки медичних технологій (ОМТ). Це дозволить оптимізувати витрати та підвищити ефективність лікування.

08 Додати до електронної системи закупівель нові індикатори ризику, адаптовані до умов воєнного часу. Це попередить зловживання, неефективні закупівлі та порушення процедур.

Очікувані результати впровадження заходів

- підвищення ефективності використання бюджетних коштів та гуманітарної допомоги
- покращення якості та доступності ЛЗ і МВ для військовослужбовців
- зменшення фінансового навантаження на військовослужбовців
- зниження корупційних ризиків і підвищення прозорості поставчань
- швидший і більш точний планово-оперативний розподіл ресурсів у кризових умовах

ВСТУП

За даними Комітету тактичної бойової допомоги пораненим (CoTCCC), масивна кровотеча з кінцівок є провідною причиною запобіжної смерті на полі бою: на її частку припадає 60–70 % випадків летальності, яких можна було уникнути за умови своєчасного надання домедичної допомоги¹⁰. Дослідження сучасних збройних конфліктів підтверджують, що 12–15 % бойових поранень супроводжуються ушкодженням великих судин кінцівок, при цьому 90 % смертей від крововтрати пов'язані з відсутністю або несвоєчасним застосуванням кровоспинних засобів. За цих умов турнікети залишаються основним засобом контролю кровотечі та основним елементом індивідуальної аптечки військовослужбовця та системи тактичної медицини^{11,12}. Після початку повномасштабної агресії російської федерації попит на турнікети в Україні зріс у рази. Це спричинило формування складного та фрагментованого ринку, який поєднує державні закупівлі, волонтерські постачання та комерційний сектор.

Під час аналізу медичного забезпечення сил безпеки й оборони було встановлено низку проблем, що впливають на доступність якісних турнікетів для військових. Протягом останнього десятиліття громадські активісти, волонтерські організації та профільні експерти неодноразово зверталися до Міноборони, Офісу Президента, СБУ та інших державних структур. Предметом звернень були недоліки у постачанні, якості та обліку кровоспинних засобів¹³. Гострий суспільний запит на вирішення цих проблем став передумовою для проведення комплексного дослідження щодо закупівель механічних виробів для зупинки кровотечі – турнікетів.

Повідомлення у ЗМІ та соцмережах, а також звернення від військовослужбовців, волонтерів і медичних працівників свідчать про системні труднощі у забезпеченні ЛЗ і МВ. Зокрема, йдеться про недосконалу нормативну базу, відсутність ефективних механізмів постачання, низьку прозорість процедур. Також виникають високі логістичні ризики під час доставлення турнікетів до стабілізаційних пунктів та бойових підрозділів. Є проблеми з доступністю МВ під час лікування поранених у госпіталях різних рівнів^{14,15,16,17,18}. Однією з найактуальніших проблем залишається суттєва невідповідність між задекларованими обсягами постачання турнікетів і фактичною забезпеченістю бойових підрозділів. За таких умов серед військовослужбовців поширена практика самостійного придбання турнікетів та іншого спорядження за власні кошти.

Переважну більшість медичних послуг для військовослужбовців в Україні надають державні та комунальні ЗОЗ у рамках ПМГ. Значна частина ресурсів спрямовується на проведення невідкладних оперативних втручань, стабілізацію пораненого перед подальшою евакуацією, забезпечення невідкладної допомоги при критичних станах. Після стабілізації військовослужбовці переводяться до закладів високоспеціалізованої допомоги. Там можливе подальше лікування складних травм, інфекційних ускладнень, реконструктивних та реабілітаційних процедур.

СУЧАСНИЙ СТАН МЕД. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИЛ БЕЗПЕКИ Й ОБОРОНИ УКРАЇНИ

01.1 Багаторівнева система постачання: переваги і недоліки

В Україні функціонує гібридна система медичного забезпечення сил безпеки й оборони, що поєднує централізоване та децентралізоване управління. Центральний апарат Міноборони та Медичні сили ЗСУ забезпечують стандартизацію, уніфікацію вимог та стратегічну логістику. Натомість військові частини, шпиталі та медичні роти відповідають за оперативний розподіл майна, облік залишків і доставлення ресурсів у зону бойових дій. Децентралізація сприяє швидкому реагуванню, але водночас створює ризики дублювання функцій, неузгодженості потоків та фрагментованого контролю. Важливою системною зміною стало впровадження модульного підходу відповідно до наказу Міноборони №516 від 31.07.2025 року. Цей підхід визначає стандартизовану структуру медичних підрозділів, їх спроможності, вимоги до персоналу та принципи побудови єдиного медичного простору між військовими та цивільними закладами¹⁹.

Бюджетні програми Міноборони у сфері забезпечення ЛЗ і МВ реалізуються через шість логістично-координаційних центрів системи медичного забезпечення ЗСУ. Центральним є Національний військово-медичний клінічний центр «Головний військовий клінічний госпіталь» у Києві. Також функціонують регіональні військово-медичні клінічні центри в Одесі, Львові, Вінниці, Дніпрі та Харкові. Цим центрам підпорядковані медичні частини, заклади та підрозділи. При кожному такому центрі функціонують мобільні військові госпіталі. Вони розгортаються для забезпечення безперервності медичної допомоги та логістики постачання ЛЗ і МВ безпосередньо у зоні ведення бойових дій.

Попри формалізовану систему та наявність структурованих ланок управління, досі спостерігаються суттєві проблеми у забезпеченні логістичного процесу та ефективної системи комунікацій на всіх рівнях. Серед основних проблем – несвоєчасне донесення інформації в умовах динамічної оперативної обстановки. Також є труднощі з плануванням операцій та низька гнучкість реагування на зміни. Спостерігається несвоєчасний розподіл майна, затримки між подачею заявки та фактичним отриманням обладнання військовими. Окремі посадові особи не бажають брати відповідальність за облік, списання та контроль витратного майна. Наявна неузгодженість між підрозділами та дублювання функцій через відсутність стандартизованих каналів комунікації. Такі фактори безпосередньо впливають на доступність критично важливих МВ у бойових підрозділах.

Вагому роль відіграють цивільні ЗОЗ, які лікують військових, здійснюють закупівлі, логістику та прогнозування потреб. Це посилює інтеграцію цивільної та військової медичних систем, але ускладнює координацію та уніфікацію стандартів постачання. Централізовані закупівлі МОЗ здійснює ДП «Медичні закупівлі України».

Дані Prozorro свідчать про суттєві регіональні диспропорції у закупівлях турнікетів. З 24 лютого 2022 року по 31 січня 2025 року їх було придбано на загальну суму понад 115 млн грн. Найбільші суми закупівель зафіксовано у Києві (22,5 млн грн) та Львівській області (20 млн грн). Значно менші обсяги спостерігаються у Вінницькій (6,5 млн грн), Дніпропетровській (4,6 млн грн), Тернопільській та Одеській областях (по 3,7 млн грн). Ще менше — у Харківській і Полтавській областях (по 3,1 млн грн) та Сумській області (0,9 млн грн)^{20,21}.

Таким чином, на практиці відбувається переплетення цивільного та військового сегментів системи постачання. З одного боку, це дозволяє оперативно реагувати на запити. З іншого боку, це створює суттєві виклики. Серед них – порушення координації, дублювання закупівель, різні стандарти якості, відсутність єдиного механізму моніторингу, формування виражених регіональних диспропорцій. Ці диспропорції призводять до нерівномірного забезпечення підрозділів турнікетами, що є критичним чинником у бойових умовах, де своєчасність контролю кровотечі визначає шанс на виживання. Відтак, значна частина забезпечення здійснюється за рахунок донорської (благодійної) допомоги. Також поширена практика індивідуального придбання аптечок і тактичного спорядження військовослужбовцями та парамедиками за власні кошти.

Основні сучасні виклики – висока інтенсивність бойових дій, динамічні зміни потреб і ресурсні обмеження. Пріоритетом стає цифровізація. Йдеться про створення єдиної інформаційно-аналітичної системи для обліку ЛЗ і МВ у реальному часі. Необхідні інтегровані каталоги ЛЗ і МВ за системою GMDN, а також інструменти для оперативного аналізу та формування обґрунтованої потреби. Це забезпечить прозорість руху ресурсів від моменту закупівлі до фактичного використання. Також підвищиться точність планування. Вдасться уникати дублювання та зменшити ризики дефіциту критично важливих МВ, зокрема турнікетів.

Окремим стратегічним напрямом є інтеграція національної системи з міжнародними стандартами НАТО. Це стосується військової логістики, медичного планування, стандартизації МВ і процедур догоспітальної допомоги. Також важлива інтеграція у сферах управління медичними запасами та медичними потоками під час операцій.

01.2 Види кровоспинних турнікетів, що застосовуються у сфері безпеки й оборони

В Україні наявні різні типи турнікетів: механічні (з воротком або храповим механізмом), еластичні, пневматичні (манжетні), вузлові та абдомінальні. Лише невелика їх частина – «CAT», «SOF-T», «TMT» – рекомендовані до застосування у бойових умовах: «під вогнем», під час тактичної допомоги та на етапі евакуації. Попри це, турнікети активно використовуються не лише військовими, а й екстреними службами, рятувальниками та цивільними, зокрема у навчальних цілях.

Українська армія орієнтується на стандарти НАТО, які спираються на багаторічний бойовий досвід. У США перелік рекомендованих турнікетів формує CoTCCC. Для легального продажу на території США необхідне також схвалення FDA. Хоч рекомендації CoTCCC не є юридично обов'язковими, вони підтверджують відповідність вимогам бойової медицини²².

До тактичних турнікетів висуваються основні вимоги. Серед них – можливість швидкого самостійного накладання, надійна фіксація, міцність матеріалів та стійкість до бойових умов. Кольорове маркування також стандартизоване: червоні або помаранчеві – для екстрених служб, темні кольори – для військових, сині – для тренувань.

За чинним переліком CoTCCC найбільш ефективними для зупинки масивних кровотеч є механічні одноручні турнікети (табл. 1.1). Такі турнікети широко використовуються силами спеціальних операцій, підрозділами регулярних збройних сил, екстреними й рятувальними службами країн-членів НАТО. В Україні їхнє широке використання обмежене високою вартістю.

Назва / модель	Виробник	Опис	Хар-ка	Переваги :	Ціна, дол. США / грн*
непневматичні джгути з воротковим механізмом					
CAT (Combat Application Tourniquet) Gen 7	North American Rescue (США)	джгут непневматичний тактичний 37,5" (95,25 см) NSN: 6515-01-521-797 6	складається з міцної стрічки, застібки на липучці та воротка (закрутки)	Легкий, надійний, простий у використанні; значна доказова база ефективності; відносно доступний	34,0 – 41,0 / 1403,0 – 1690,0
SAM XT (SAM Extremity Tourniquet)	SAM Medical Products (США)	джгут для кінцівок непневматичний 25S NSN: 6515-01-670-224 0	автоматична фіксація стрічки, для одноручного застосування	Велика площа тиску; дуже проста техніка накладання; часто менш болючий для постраждалого	38,0 / 1570,0
SOFTT-W (Special Operations Forces Tactical Tourniquet – Wide)	TacMed Solutions (США)	нейлон. ремінь 1,5" NSN: 6515-01-587-9943 Оригінальний SOFTT 1» не рекомендовано CoTCCC	Металевий вороток, висока витривалість конструкції	Широка стрічка ☐ знижує ризик травмування тканин; дуже міцна фіксація	34,0 / 1405,0
TMT (Tactical Mechanical Tourniquet)	Combat Medical Systems (США)	непневматичний тактичний механічний джгут NSN: 6515-01-656-619 1	Нова модель зі збільшеною шириною стрічки для оптимального розподілу тиску	Надійність; точний контроль компресії; менше пошкоджує м'які тканини; зручна фіксація	30,0 / 1238,0

пристрої з храповим механізмом					
Ratcheting Medical Tourniquet -Tactical (RMT-T)	M2 Inc., (США)	тактичний турнікет (пристрій Берка) NSN: 6515-01-527-3841	Храповий механізм, легке регулювання та швидке підтягування	Дуже швидке стягування; адаптація під різний діаметр; довговічність	36,0 / 1486,0
TX2" Tourniquet (TX2)	RevMedx (США)	джгут з храповим механізмом, NSN: 6515-01-667-6027	Компактна, легка конструкція	Зручність, мінімальна маса, компактність	41,0 / 1690,0
Джгут TX3" (TX3)		джгут з храповим механізмом NSN: 6515-01-667-6208	Покращена ергономіка та міцність	Висока надійність, ширша стрічка, краща фіксація	35,0 / 1445,0

Таблиця 01.1 Основні види тактичних турнікетів, рекомендованих ТССС

*за курсом НБУ станом на 10.09.2025 р.

У табл. 1.2 представлено узагальнену інформацію щодо видів турнікетів, зареєстрованих у Реєстрі відповідальних осіб Держлікслужби. До реєстру включені як іноземні виробники та дистриб'ютори, так і національні компанії, що постачають продукцію на український ринок.

Назва турнікету, країна походження	Призначення турнікетів і сертифікація їх згідно законодавства України
CAT gen 6,7 (США)	для військових, рятувальників, медиків, туристів; використовується для зупинки кровотеч у надзвичайних ситуаціях
СТО – 1, 2 (Україна)	для надання догоспітальної тактичної допомоги та в екстремальних ситуаціях
SICH (Україна)	для зупинки артеріальних і венозних кровотеч шляхом механічного перекриття судин
Турнікет Anji Hengfeng (КНР)	Відсутній у вільному продажі
ХН Т02 (КНР)	Відсутній у вільному продажі
Rtur G 1/4/7 (Україна)	застосовується для зупинки кровотеч при травмах, ампутаціях, входить до складу аптечок і наборів першої допомоги
Dnipro Gen 2 (Україна)	для тимчасової зупинки кровотечі при травмах або втручаннях на кінцівках
Пітон-1/2/3 (Україна)	для тимчасового обмеження циркуляції крові у кінцівках

Таблиця 01.2 Види турнікетів, що застосовуються силами оборони України у 2022–2025 рр.

ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЯКОСТІ, ДОСТУПНОСТІ Й БЕЗПЕКИ ТУРНІКЕТІВ

02.1 Проблеми забезпечення якості й безпечності використання турнікетів

У перші місяці повномасштабної війни в Україну надходили переважно тактичні турнікети стандартів США та НАТО («CAT», «SAM XT», «SOF-T»). Упродовж 2022 року українські виробники налагодили виготовлення турнікетів типу «CAT», що зменшило їхню вартість і пришвидшило постачання. Значний внесок у цей процес зробили волонтерські організації, які долучилися як до виробництва, так і до локалізації технологій²³.

Наразі є кілька основних каналів надходження турнікетів.

01

- публічні закупівлі через Prozorro та Prozorro Market

02

- гуманітарна й благодійна допомога від фондів і міжнародних партнерів

03

- комерційний роздрібний і гуртовий продаж для цивільного населення

Відсутність належного контролю та регулювання на ринку турнікетів актуалізувала потребу у створенні чіткого нормативного поля. Турнікети належать до МВ класу I. Для їхніх офіційних закупівель необхідні відповідність ДСТУ EN ISO 13485 та сертифікат відповідності.

Однією з основних проблем залишається поширення несертифікованих або підроблених виробів. Вони не відповідають міжнародним вимогам і становлять пряму загрозу життю. В Україні досі немає затверджених національних стандартів закупівель турнікетів із чітко визначеними тестами на міцність і функціональність. Це призводить до неефективних закупівель²⁴.

Логістика постачання турнікетів нестабільна через війну, затримки на митниці та відсутність централізованої координації. Національні виробники покривають потреби лише частково. Багатьом бракує виробничих потужностей, повного пакету сертифікації та доступу до комплектуючих²⁵. У низці підрозділів відсутній системний моніторинг реальних потреб, що спричиняє дефіцит на передовій та надлишки в тилу²⁶.

Хоча турнікети як МВ класу I повинні вводитися в обіг за встановленими процедурами, законодавство у сфері технічного регулювання дозволяє окремим критично важливим МВ потрапляти на ринок без повної оцінки відповідності^{27,28}. Проте навіть у таких випадках необхідна наявність документів про якість. Вони часто відсутні в закупівлях за даними Prozorro.

У відповідь на суспільний запит у 2023 році МОЗ спільно з експертами розробило проєкт наказу «Про затвердження Мінімальних техніко-функціональних вимог до механічних виробів для зупинки кровотечі – турнікетів (джгутів) та методи їх контролю»²⁹. До розробки долучилися виробники, лікарі, тактичні медики, провідні фахівці з тактичної медицини і військові медики зі США, Канади та Європи. Хоча МОЗ України відповідає за формування та реалізацію політики у сфері охорони здоров'я і розробку стандартів, його вплив обмежений. Причина – необхідність остаточного погодження стандарту з Міноборони та ЗСУ.

Однією з основних проблем тактичної медицини є відсутність системного контролю якості медичних виробів, зокрема турнікетів. Їх передають військовим без обов'язкових випробувань. Використання виробів сумнівної якості разом із порушенням протоколів накладання та зняття підвищує ризик невідомих санітарних втрат. Це знижує ефективність медичного забезпечення на полі бою. За цих умов першочерговим завданням є формування державної політики щодо допуску турнікетів на ринок. Необхідно створити реєстр дозволених виробів, посилити нагляд, запровадити контроль якості. Також потрібні стандартизовані тести, верифікація та постмаркетинговий моніторинг. Це особливо важливо з огляду на активний розвиток українського виробництва високотехнологічних МВ та їхнє випробування у бойових умовах. Держава має забезпечити об'єктивну оцінку виробів за чіткими стандартами. При цьому важливо мінімізувати бюрократичні бар'єри та корупційні ризики в публічних закупівлях.

Не менш важливими є визначення реальної потреби підрозділів у турнікетах, організація своєчасного постачання та належний облік. Окремим пріоритетом має стати формування бази реальних даних (RWD/RWE) щодо ефективності турнікетів. Це дозволить вдосконалювати стандарти на основі доказів та оптимізувати систему медичного забезпечення.

02.2 Порядок введення медичних виробів для зупинки кровотеч в обіг на ринку України (належна реєстрація)

Відповідно до Закону України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» та Технічного регламенту щодо медичних виробів (постанова КМУ № 753 від 02 жовтня 2013 року), кровоспинні турнікети належать до МВ I класу³⁰. Їхнє введення в обіг чи експлуатацію дозволяється лише за умови відповідності вимогам Регламенту, а також належного постачання та застосування. Відповідальність за порушення вимог визначено статтею 44 Закону «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції».

Згідно з постановою КМУ № 1069 від 28 грудня 2016 року, державний ринковий нагляд за МВ здійснює Держлікслужба. Відповідно до пункту 41 Технічного регламенту, органи з оцінки відповідності зобов'язані інформувати Держлікслужбу про всі видані чи змінені сертифікати. Перелік призначених органів оприлюднено на офіційному сайті Держлікслужби³¹.

Держлікслужба також веде Реєстр осіб, відповідальних за введення МВ в обіг³². StateWatch провів аналіз даних 57 виробників та уповноважених представників, які подали заявки на реєстрацію турнікетів. Аналіз показав, що лише сім із них брали участь у державних закупівлях. Це ТОВ «Спецтехоснастка», «Такмед Україна», «Фарммедальянс», «ТДЕ УА», «Катронік», «Київ Коммерс Групп» та ПрАТ «АВ-Фарма». Розширений аналіз подано в розділі 3.2.

На виконання доручення Міністра охорони здоров'я (№ ДМ/45/6-23 від 02 серпня 2023 року) Держлікслужба у період з 04 серпня до 09 листопада 2023 року провела 53 документальні перевірки суб'єктів, відповідальних за введення МВ в обіг. Результати перевірок такі: 26 суб'єктів подали повну інформацію, 3 виключено з Реєстру, 10 не надали документації або не виходили на контакт. Чотири представники – ТОВ «Елітмедіка», «Ремедігруп», «Медітор», «ТДЕ УА» – надали технічні документи іноземною мовою без перекладу.

02.3 Відсутність стандартів та проблема технічного регулювання обігу медичних виробів

Жоден український виробник турнікетів наразі не має рекомендацій CoTCCC. У липні 2024 року Міністр оборони Рустем Умеров заявив про плани створення лабораторії для тестування та сертифікації турнікетів. Однак це можливо лише після ухвалення національного стандарту та технічних умов. Система державного нагляду нині регулюється лише загальним законом про ринковий нагляд, без спеціальних процедур для військових МВ.

За даними аналітичного центру StateWatch, у структурі Держлікслужби відсутня лабораторія, здатна проводити випробування турнікетів. У Міноборони також немає органу чи лабораторії, що здійснює оцінку відповідності військового медичного майна. Наявність нульової статистики скарг не відображає реальної ситуації. Подання скарг у бойових умовах фактично неможливе.

Ключовою проблемою залишається відсутність національного стандарту, на який можна було б посилатися у технічних вимогах до закупівель. Через це зростають корупційні ризики, закупівлі ускладнюються й затягуються. Постачальники часто уникають участі через нечіткі критерії. Ухвалення стандарту дозволить визначити єдині вимоги до якості та безпеки турнікетів, забезпечити прозорі закупівлі, уніфікувати технічні характеристики, полегшити моніторинг ринку, прогнозування та зменшити корупційні ризики.

Розроблення національного стандарту можливе лише після виконання кількох умов. Необхідно включити відповідну тему до Програми робіт зі стандартизації, подати формалізовану пропозицію та забезпечити підтвержене фінансування. Роботи проводяться технічними комітетами при ЦОВВ. За напрям медичних виробів відповідає ТК 77 «Медична техніка».

Отже, в Україні фактично відсутня система незалежної оцінки якості турнікетів. Немає лабораторій, стандартів і спеціалізованих процедур контролю. Це створює значні ризики для військових і цивільних, ускладнює закупівлі та сприяє недобросовісним практикам на ринку. Розроблення та впровадження національного стандарту є необхідною умовою формування дієвої системи контролю якості. Це також сприятиме розвитку ринку медичних виробів та зміцненню національної безпеки у сфері військової медицини.

02.4 Підвищення ефективності надання домедичної допомоги за рахунок навчання правильному накладанню турнікетів

Суто медичні аспекти застосування кровоспинних турнікетів в Україні регулюються Уніфікованим клінічним протоколом екстреної медичної допомоги «Масивна кровотеча з кінцівок»³³. Протокол розроблено з урахуванням сучасних вимог доказової медицини на основі адаптованої настанови «Тактична екстрена медична допомога», а також міжнародних документів у сфері тактичної допомоги пораненим^{34,35}.

У 2024 році CoTCCC оновив керівні документи TCCC Guidelines. Зміни враховують нові виклики сучасної війни: збільшення інтенсивності обстрілів, дроніву загрозу, ускладнення евакуації, нестабільність ліній фронту, часті масові ураження. Це робить своєчасне й якісне надання домедичної допомоги критично важливим елементом виживання військовослужбовців.

Водночас система тактичної допомоги в ЗСУ стикається з двома ключовими проблемами.

01 Існує дефіцит підготовлених бойових медиків. У більшості підрозділів ЗСУ немає штатної кількості медичного персоналу, порівняної зі структурами НАТО. Відповідно, первинну оцінку тяжкості поранення та домедичні заходи часто здійснює сам боєць або побратим.

02 Евакуація поранених займає тривалий час. В окремих районах час від моменту поранення до прибуття на стабілізаційний пункт перевищує 6 годин. Тривале перебування без кваліфікованої допомоги призводить до тяжких ускладнень: втрати кінцівок, гострої ниркової недостатності, шоку, інфекційних ускладнень. Тривалий «час до хірургії» (prolonged casualty care) стає типовою умовою війни в Україні. Це вимагає перегляду навчальних програм і засобів індивідуального захисту та медичного забезпечення.

Аналітичний центр StateWatch звернувся до Мініборони та ЗСУ із запитом щодо відповідності українських навчальних програм вимогам НАТО та TCCC. У відповіді Мініборони зазначено, що Перелік навичок у сфері домедичної допомоги визначено наказом МОУ № 436 від 29.06.2024 р. (зі змінами). Документ встановлює перелік обов'язкових навичок, серед яких застосування турнікетів є базовою компетенцією для всіх військовослужбовців³⁶. Перший рівень підготовки опановується під час Базової загальновійськової підготовки (1,5 місяця). Підготовка проводиться у визначених навчальних центрах, підпорядкованих Генеральному штабу ЗСУ. Подальші рівні військовослужбовці опановують через курси підвищення кваліфікації та спеціалізовані програми ЗСУ. Програми формуються на основі доручень начальника Генерального штабу, чинного законодавства України, настанов CoTCCC та практичного досвіду повномасштабної війни.

Для підвищення ефективності використання МВ і стабілізації цін особливо актуальним є посилення координації між органами контролю якості та системою медичного забезпечення військових. У цьому контексті Мініборони ухвалило низку нормативних документів. Серед них – наказ № 436, який визначає обов'язкові навички застосування турнікетів на всіх рівнях підготовки з домедичної допомоги.³⁷

Крім того, у 2024 році Департамент охорони здоров'я Мініборони ініціював оновлення програм підготовки військовослужбовців. Зокрема, було внесено зміни до програми БЗВП з метою підвищення ефективності навчання у сфері домедичної допомоги та забезпечення належного використання кровоспинних турнікетів у зоні бойових дій.

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ПУБЛІЧНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ КРОВОСПИННИХ ДЖГУТІВ (ТУРНІКЕТІВ)

03.1 Аналіз публічних закупівель кровоспинних турнікетів на Prozorro

Дослідження показало, що на українському ринку представлений широкий асортимент турнікетів, доступних через онлайн-магазини. Водночас у системі публічних закупівель Prozorro фактично закуповується лише вузький перелік моделей, переважно національного виробництва.

Серед тактичних турнікетів іноземного походження, рекомендованих СоТССС, у публічних закупівлях стабільно з'являється лише модель «CAT». Така ситуація може бути пов'язана з низкою чинників, зокрема з корупційними ризиками. На ці ризики раніше звертало увагу Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) у своєму дослідженні. Результати аналізу номенклатури турнікетів за даними Prozorro наведено в табл. 3.1.

Назва	К-ть контрактів	К-ть турнікетів	Ціна, грн	Сума, грн	Період
CAT	33	4898	1 337,67	5 502 604,84	2022-2025
DNIPRO	18	27498	578,97	14 130 040,01	2023-2025
SICH	58	5217	654,45	3 850 084,84	2023-2025
СТО 1	8	2136	270,41	727 738,00	2023
СТО 2	22	1295	415,81	429 165,11	2022-2024
Пітон 3	15	1938	272,00	542 710,28	2022-2025
Paramedic	3	140	280,67	32 190,00	2024
Rtur Gen	6	930	489,98	189 656,55	2022
Rtur Gen 4	1	20	500,00	10 000,00	2022
Rtur Gen 7	2	105	361,40	39 530,00	2024-2025
SOF-T Gen 5 (trainer blue)	1	5	1 605,50	8 027,50	2022
VinSave Фібоначчі	1	147	220,00	32 340,00	2022
Yellow&Blue	1	50	368,00	18 400,00	2025
CAPITAL	1	150	480,00	72 000,00	2024
турнікет медичний	3	196	537,45	80 200,00	2025-2024
Ремед	2	100	380,00	38 000,00	2024
SWAT	2	15	434,50	4 490,00	2025
Джгут	1	60	300,00	50 000,00	2024
Китай	1	100	222,00	197 950,01	2024
Всього	179	45000	503,93	25 955 127,14	

Таблиця 3.1 Аналіз номенклатури публічних закупівель турнікетів за даними електронної системи «Prozorro»

Турнікети вороткового типу постачаються у складі аптечок і медичних сумок, однак у цьому дослідженні закупівлі аптечок не враховувалися. Було проаналізовано закупівлі турнікетів за кількістю контрактів і замовників, обсягами постачання та торговими марками.

За кількістю закупівельників розподіл виглядає так: «CAT» – 21 %, «SICH» – 19 %, «Пітон-3» – 15 %, «DNIPRO» – 13 %, «СТО-1» і «СТО-2» – по 11 %, «Rtur» – 5 %, «Paramedic» – 3 %, інші – 13 %.

За кількістю контрактів: «SICH» – 27 %, «CAT» – 21 %, «СТО-1/2» – 19 %, «Rtur» – 12 %, «DNIPRO» – 11 %, інші – 10 %.

За обсягами постачання лідером є турнікет «DNIPRO» – 61 % від загального обсягу. На другому місці турнікет «SICH» (Україна) – 12 %, на третьому – «CAT» (США) – 11 %. Інші моделі закуповувалися значно менше (рис. 3.1).

Ціни турнікетів, закуплених через Prozorro у 2022–2025 роки, коливалися від 220 до 1605 грн. Найдоступнішими були «VinSave», «СТО-1/2», «Пітон-3», «Paramedic», «Rtur» gen 7, «Yellow&Blue» тощо. Турнікети «SICH» і «DNIPRO» належать до середнього цінового сегмента, тоді як американські «SOF-T» та «CAT» – значно дорожчі. Основним критерієм вибору у закупівлях залишається саме ціна.

За фінансовими показниками найбільші витрати припали на українські турнікети «DNIPRO» – понад 14 млн грн. На оригінальні «CAT» витрачено близько 5,5 млн грн (рис. 3.2).

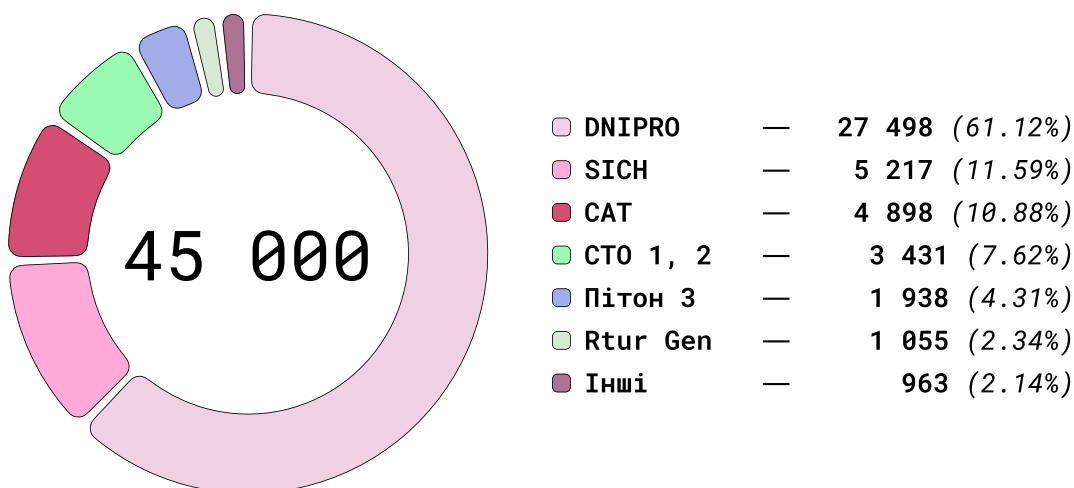

Рис. 3.1 Аналіз обсягів закупівель турнікетів (кількість, шт.) через Prozorro у 2022–2025 роках за марками/моделями

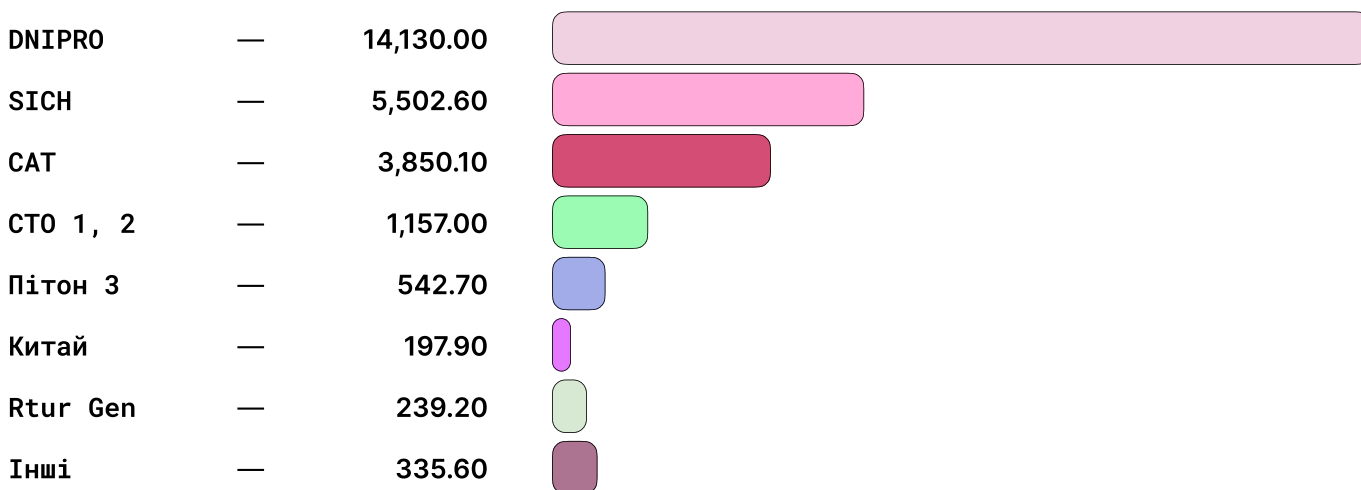

Рис. 3.2 Аналіз обсягів закупівель турнікетів, що закуповувалися через Prozorro у 2022–2025 роках за сумами (тис. грн) у розрізі марок/моделей

03.2. Аналіз постачальників турнікетів

Аналіз свідчить, що ринок кровоспинних турнікетів в Україні є фрагментованим, але має низку домінуючих постачальників. Основними учасниками є товариства з обмеженою відповідальністю та фізичні особи-підприємці.

Серед ТОВ, 28 компаній поставили понад 30 тис. турнікетів на суму близько 12,5 млн грн. Ця група забезпечує основний обсяг продукції для державних закупівель. Серед ФОП, 34 постачальники реалізували понад 4,8 тис. турнікетів із загальною вартістю договорів близько 3 млн грн. Вони відіграють істотну роль у закупівлях невеликих обсягів для місцевих структур та медичних закладів.

Також визначено сім найбільш активних і впливових постачальників, які формують основні обсяги ринку. Ці компанії беруть участь у закупівлях різних рівнів і впливають на цінову політику (табл. 3.2).

Постачальники	Сума контрактів, грн	К-ть, шт	Ціна, грн	Марка турнікета	К-ть контрактів
ТОВ «Київ Коммерс Групп»	2 520 762,24	3828	640,00	Турнікет Ремед, CAT, SICH, DNIPRO	40
ТОВ «Такмед Україна»	2 094 380,22	1570	1 348,00	CAT	7
ПрАТ «АВ-Фарма»	509 329,28	1858	264,70	ПІТОН-3	13
ТОВ «Спецтехоснастка»	499 451,00	1721	282,20	СТО 1, СТО 2, CAT	10
ТОВ «Фарммедальянс»	99 688,69	151	660,00	SICH, CAT, Китай	6
ТОВ «ТДЕ УА»	197 950,00	100	222,00	Китай	1
ТОВ «Катронік»	104 860,00	400	53,50	ХН Т02	1
Всього	6 026 421,43	9628	495,77		78

Таблиця 3.2 Основні постачальники турнікетів на Prozorro [15]

Лідерами за кількістю укладених контрактів були: ТОВ «Київ Коммерс Групп» – 40 контракти, найбільша кількість договорів на ринку; ПрАТ «АВ-Фарма» – 13 контрактів, ТОВ «Спецтехоснастка» – 9 контрактів, ТОВ «Такмед Україна» – 7 контрактів, офіційний постачальник турнікетів типу CAT. Ці суб'єкти демонструють найвищу закупівельну активність, що свідчить про їхню стійку присутність на ринку та широке коло замовників.

За сумою укладених контрактів провідні позиції займають: ТОВ «Київ Коммерс Групп» – близько 2,5 млн. грн., ТОВ «Такмед Україна» – 2,09 млн грн, ПрАТ «АВ-Фарма» – близько 509 тис. грн, ТОВ «Спецтехоснастка» – приблизно 500 тис. грн,

03.3. Аналіз закупівель турнікетів за процедурами

За весь досліджуваний період проведено державні закупівлі турнікетів із застосуванням шести основних процедур. Їх розподіл подано у табл. 3.3.

Назва процедури закупівлі	К-ть	З них успішно завершено	Загальна сума контрактів, грн
базова (без ЕСЗ)	239	239	5 157 678,30
запит ціни пропозиції	93	70	2 987 764,74
спрощена	13	9	3 929 806,00
відкриті торги з особливостями	13	8	2 222 652,00
відкриті торги	2	2	636 419,84
пряма закупівля через е-каталог	2	1	18 400,00
оборонна закупівля (без ЕСЗ)	7	7	

Таблиця 3.3 Розподіл закупівель турнікетів за процедурами

Аналіз процедур закупівель турнікетів показує домінування базових закупівель без використання ЕСЗ, які становлять найбільшу частку серед усіх процедур – 239 процедур, і всі вони завершилися успішно. Другою за поширеністю процедурою є запит ціни пропозицій – проведено 93 процедури, з яких успішними виявилися 70. Менш популярними є відкриті торги з особливостями та спрощені закупівлі – по 13 процедур кожна, з успішністю 8 та 9 відповідно. У 2022 році також було проведено 2 відкриті торги, обидва завершилися успішно. Е-каталог також використовували лише двічі, причому успішною була лише одна процедура.

Якщо розглядати фінансовий розподіл серед 336 успішних процедур, то найбільші кошти – понад 5 млн грн – було витрачено саме через базові закупівлі без ЕСЗ. Помітні обсяги також припадають на спрощені закупівлі (3,9 млн грн) та запити ціни пропозицій (близько 3 млн грн). Відкриті торги з особливостями акумулювали 2,2 млн грн, тоді як класичні відкриті торги – лише 636 тис. грн, а е-каталог – 18 тис. грн.

Протягом 2022–2025 років спостерігаються суттєві зміни у структурі та динаміці закупівель.

У 2022 році, коли розпочалися активні закупівлі, значна частина процедур виявилася неуспішною. Домінували базові закупівлі без ЕСЗ – 51 процедура на суму 1,25 млн грн. Особливо високі суми зафіксовано у спрощених закупівлях (3,69 млн грн), хоча частина з них не відбулася. Також було проведено 2 відкриті торги, обидва успішні. Загалом за рік реалізовано 59 процедур на загальну суму 4,32 млн грн.

2023 рік характеризується стабілізацією процесу та високою успішністю процедур. Базові закупівлі без ЕСЗ залишалися основним інструментом – 57 процедур на суму 814,7 тис. грн. Цього року з'являються оборонні закупівлі без ЕСЗ (6 процедур), а також зростає використання ЗЦП (7 процедур). Проведено 2 відкриті торги з особливостями на суму 382 тис. грн. Усього за рік реалізовано 68 процедур на 13,95 млн грн.

2024 рік відзначився різким зростанням обсягів закупівель, але водночас збільшилася частка неуспішних процедур. Базові закупівлі без ЕСЗ зросли до 83 процедур (2,1 млн грн). ЗЦП досягли піку активності – 70 процедур, з яких 18 виявилися неуспішними. Відкритих торгів з особливостями було проведено 7, але 3 з них не відбулися. Загалом за рік реалізовано 137 процедур на суму 6,37 млн грн. 2025 рік демонструє зниження обсягів закупівель та зростання кількості скасованих процедур. Базових закупівель проведено 48 на суму 993,7 тис. грн, запитів цінкових пропозицій – 16 (з яких 3 неуспішні), відкритих торгів з особливостями – 4 (2 неуспішні), спрощених закупівель – 2 (1 неуспішна). Разом за період реалізовано 63 процедури на загальну суму 1,65 млн грн.

Загалом за 2022–2025 роки ринок закупівель турнікетів пройшов шлях від хаотичних процедур до відносно стабільної моделі. Основним інструментом закупівель стали базові процедури без ЕСЗ, тоді як ЗЦП поступово нарощують свою частку, хоча саме вони найчастіше виявляються неуспішними. Найвищі показники успішності було зафіксовано у 2023 році, натомість 2024–2025 роки характеризуються найбільшою кількістю скасованих закупівель, особливо серед ЗЦП та відкритих торгів з особливостями. Основна частина витрат припадає на базові та спрощені процедури, що відповідає великій кількості дрібних замовників – медичних закладів, територіальних громад, шкіл, підрозділів ДСНС тощо.

Аналіз неуспішних процедур дозволяє виокремити кілька ключових причин їх скасування. По-перше, це невідповідність запропонованого товару вимогам щодо введення в обіг на ринку України. По-друге, часто фіксуються аномально низькі цінові пропозиції, які викликають обґрунтовані сумніви у якості продукції. По-третє, постачальники нерідко не надають повної технічної документації або взагалі її не мають. Окремою проблемою є дискримінаційні вимоги замовників, які фактично орієнтують специфікації на конкретну модель чи виробника. Нарешті, низька конкуренція за окремими лотами також негативно позначається на результативності закупівельних процедур.

03.4. Аналіз за групами замовників

Проведене дослідження підтверджує, що закупівля турнікетів протягом 2022–2025 років здійснювалася не лише військовими формуваннями, рятувальними та органами правопорядку, а й закладами освіти, медицини, органами місцевого самоврядування та окремими цивільними підприємствами. Така широка географія замовників зумовлена необхідністю масового забезпечення цивільного населення та інституцій засобами домедичної допомоги в умовах воєнного часу.

- **Закупівлі аварійно-рятувальними підрозділами.** Найбільший обсяг закупівель турнікетів підрозділами ДСНС припадає на 2022 рік – період формування резервів для реагування на наслідки масових ракетних ударів. Того року було проведено 10 процедур: 7 базових закупівель без використання ЕСЗ, 2 відкриті торги та 1 спрощена процедура. Загальна сума закупівель ДСНС у 2022 році склала 880,6 тис. грн. У 2023 році активність різко знизилася – було проведено лише одну процедуру на суму 92 тис. грн. У 2024–2025 роках закупівлі ДСНС практично відсутні, що може свідчити про достатність сформованих запасів або перехід на альтернативні механізми постачання.
- **Закупівлі військовими частинами.** Військові формування протягом аналізованого періоду провели відносно невелику кількість процедур через систему Prozorro. У 2023 році було здійснено 12 процедур, з яких одна спрощена закупівля виявилася неуспішною. У 2024 році зафіксовано лише одну закупівлю, тоді як у 2025 році проведено 4 процедури, але половина з них – ЗЦП та спрощена закупівля – виявилися неуспішними. Особливістю військових закупівель є переважання оборонних процедур без використання ЕСЗ, де інформація про постачальників не розкривається з міркувань безпеки. Серед найбільших контрактів виділяються закупівлі Національної гвардії у 2023 році: 20 000 турнікетів DNIPRO на суму 9,8 млн грн та ще 5 000 турнікетів на 2,9 млн грн. Основними проблемами у військових закупівлях є надзвичайно широкі або некоректні описи предмета закупівлі, часте використання відсилань до конкретних моделей, що може розцінюватися як дискримінація, а також наявність у постачанні турнікетів, не внесених до реєстру Держлікслужби.

-
- **Закупівлі закладів освіти.** Школи, професійно-технічні училища та інші навчальні заклади закуповують турнікети переважно для проведення практичних занять із предмета «Захист України». Понад 70 % таких закупівель здійснюються на суму до 20 000 грн, що свідчить про їх локальний характер. Водночас аналіз документації виявляє системні порушення: відсутність необхідної технічної документації, неповне заповнення форм, використання скопійованих описів без конкретних технічних характеристик. Це свідчить не лише про низьку компетентність замовників у сфері медичних виробів, а й про відсутність стандартизованих вимог до закупівлі турнікетів для освітніх потреб.
  - **Закупівлі органів правопорядку.** Для забезпечення потреб підрозділів Національної поліції та інших структур протягом 2022–2025 років було проведено 19 процедур, з яких успішними стали 12. Переважали базові закупівлі без ЕСЗ у 2023–2025 роках, ЗЦП у 2024 році та відкриті торги з особливостями у 2025 році. Особливістю цієї категорії є те, що турнікети часто включаються до складу великих комплексних лотів – як елемент індивідуальних аптечек або рюкзаків парамедика, що ускладнює точне визначення їхньої вартості. Орієнтовний обсяг закупівель турнікетів правоохоронними органами за аналізований період становить близько 1,5 млн грн.
  - **Закупівлі медичних закладів.** Центри первинної медико-санітарної допомоги, лікарні, санаторії та психоневрологічні диспансери демонструють сталу активність у закупівлях турнікетів протягом усього періоду, причому особливо значне зростання спостерігається у 2024 році. У 2022 році було проведено 15 процедур на загальну суму до 75 000 грн, усі через базові закупівлі без ЕСЗ. Наступного року активність залишилася на подібному рівні – 14 процедур, з яких 2 відбулися через електронний каталог. 2024 рік характеризується різким стрибком – 45 процедур, з яких 27 становили запити цінових пропозицій, 17 – базові закупівлі без ЕСЗ та 1 – відкриті торги з особливостями. Найбільша закупівля цього року сягнула 650 000 грн. У 2025 році спостерігається спад активності – проведено лише 3 процедури. Медичні заклади часто здійснюють закупівлі у складі комплексних лотів, що ускладнює оцінювання вартості саме турнікетів. Основними проблемами є невідповідність національному класифікатору НК 024:2019/2023, некоректні описи товару та поширені випадки відміни торгів – загалом 12 неуспішних процедур за період.
  - **Закупівлі органів місцевої влади та самоврядування.** Територіальні громади та ОМС здійснювали закупівлі турнікетів постійно, оскільки потребували забезпечення відразу кількох напрямів: підрозділів територіальної оборони, освітніх закладів на своїй території та цивільних підрозділів швидкого реагування. У 2022 році було проведено 11 процедур, переважно базових закупівель без ЕСЗ, на загальну суму 415 тис. грн. Наступного року активність зросла до 32 закупівель на суму 697 тис. грн, серед яких з'явилися 1 процедура відкритих торгів з особливостями та 2 запити цінових пропозицій. У 2024 році обсяг дещо знизився – 35 процедур на 662 тис. грн, а у 2025 році було реалізовано 24 базові закупівлі на суму 619 тис. грн. Варто зауважити, що понад 78 % закупівель органів місцевого самоврядування є дрібними – на суму до 100 тис. грн. Часто турнікети включалися до складу індивідуальних аптечек та укомплектованих наборів першої допомоги.

Аналіз закупівель за групами замовників свідчить, що потреба в турнікетах мала масовий характер і охоплювала практично всі сектори держави та суспільства. Це не лише військові формування та підрозділи ДСНС, а й лікарні, школи, територіальні громади та правоохоронні органи. Водночас замовники суттєво різнилися за рівнем компетентності у сфері закупівель МВ. Найбільш коректно процедури оформлювали військові частини та підрозділи ДСНС, які мають відповідний досвід та кваліфікований персонал. Натомість найбільше технічних помилок, некоректних описів та порушень вимог фіксувалося у закупівлях шкіл та невеликих медичних закладів, що свідчить про брак спеціалізованих знань у цих установах.

Нерівномірність і фрагментованість закупівель підкреслюють гостру необхідність запровадження національного стандарту на турнікети, уніфікації технічних вимог та створення системи контролю якості медичних виробів тактичного призначення. Брак єдиного стандарту спричиняє численні диспропорції у цінах, надмірне різноманіття назв і моделей на ринку, а також ускладнює конкуренцію та ефективний контроль за діяльністю постачальників. Більшість закупівель здійснювалася на суму до 20 тис. грн, що свідчить про дрібносерійний характер постачань і відсутність централізованої державної політики у забезпеченні турнікетами установ та підрозділів різного рівня.

03.5. Проблеми закупівель

Забезпечення військовослужбовців, парамедиків та інструкторів сучасними механічними засобами зупинки кровотечі є одним із основних чинників ефективної домедичної допомоги у воєнний час. Турнікет типу «САТ» включено до переліку виробів медичного призначення, затвердженого наказом МОЗ України від 29.06.2017 № 721, що визначає його як обов'язковий елемент низки аптечок (АМЗІ, ААЗ, СМСС, НМБМ). Це підкреслює важливість забезпечення підрозділів зразками належної якості з максимально можливою ефективністю.

Проте у воєнних умовах проблема доступності сертифікованих турнікетів поєднується з потребою стабілізації цін і налагодження належної координації між регуляторними органами та закупівельними органами. Якість медичних виробів безпосередньо впливає на безпеку особового складу. Водночас під час експертних інтерв'ю було підтверджено, що навчання нерідко проводиться з використанням дешевих китайських виробів або неліцензованих копій відомих моделей. Окремі аптечки містять турнікети непідтвердженої ефективності, зокрема застарілі гумові джгути, які не забезпечують необхідного рівня компресії для повної зупинки артеріальної кровотечі^{39,40,41}.

Особливу увагу привертає діяльність українських виробників турнікетів – передусім ТОВ «БК «Простір» (торгова марка «DNIPRO») та ТОВ «СІЧ-Україна».

ТОВ «БК «Простір» активно бере участь у закупівлях з 2015 року і декларує відповідність своєї продукції європейському регламенту 2017/745 (MDR). На офіційному сайті виробник зазначає наявність CE-сертифікату та реєстрацію в системі EUDAMED (SRN: UA-MF-000039898). Компанія також підтверджує наявність технічного файлу та декларації відповідності. Турнікету «DNIPRO gen 2» присвоєно номенклатурний номер НАТО (NSN 6515-61-017-6778) та код NCAGE, що є елементом системи кодифікації Альянсу. Наявність NSN означає, що виріб пройшов процедуру кодифікації відповідно до стандартів НАТО і може бути ідентифікований як елемент матеріально-технічного забезпечення.

Водночас існують повідомлення про нестабільну роботу виробів та ознаки недобросовісної конкуренції у закупівлях. Зокрема, представники «Госпітальєрів» наголошували на ненадійності окремих зразків у польових умовах^{42,43}.

ТОВ «СІЧ-Україна» є одним з найбільших виробників турнікетів в Україні. Проте компанія рідко бере участь у закупівлях безпосередньо та працює переважно через посередників. Дистрибуцію у системі Prozorro здійснює ТОВ «Київ Коммерс Груп». На сайті компанії зазначено виробництво понад 500 тисяч турнікетів у 2023 році та наявність представництва у країнах ЄС. Водночас офіційні документи щодо кодифікації НАТО чи міжнародної сертифікації не оприлюднені, що створює інформаційні прогалини.

Аналіз закупівель виявив системні проблеми у формуванні технічних вимог. Замовники часто вказують конкретну марку турнікета без зазначення коду та повного опису виробу відповідно до Номенклатурної класифікації МВ (НКМВ), що є обов'язковою вимогою під час оголошення закупівлі. Технічна документація нерідко містить нечіткі або суперечливі параметри щодо типу фіксатора, міцності стрічки, матеріалу виготовлення, наявності маркувальних полів тощо. Нечітке формулювання вимог не дає змоги учасникам однозначно визначити технічні параметри продукції, через що вони змушені подавати численні запити на роз'яснення. Показовим є випадок, коли в межах однієї закупівлі зафіксовано 7 офіційних питань до тендерної документації, і всі вони стосувалися саме технічних характеристик турнікета⁴⁴. Такі недоліки створюють ризики неправомірного обмеження конкуренції, дискваліфікації учасників через двозначні вимоги, оскаржень та потенційного скасування закупівель. Отже, ситуація з продукцією «СІЧ-Україна» відображає ширшу проблему ринку турнікетів в Україні: поєднання значного виробничого потенціалу окремих компаній із недостатньою прозорістю щодо підтвердження якості продукції та системними труднощами з формуванням коректних технічних вимог у державних закупівлях. За таких умов критично важливо забезпечити уніфікацію технічних вимог, чіткі правила підтвердження відповідності виробів та прозору конкурентну взаємодію між виробниками й дистриб'юторами.

ТОВ «ТАКМЕД Україна» та ТОВ «Олфомед» є офіційними постачальниками турнікетів «САТ». Їхня частка на ринку залишається обмеженою через високу конкуренцію з боку несертифікованих аналогів.

ТОВ «ТАКМЕД Україна» почала брати участь у публічних закупівлях через систему Prozorro у 2024 році. Компанія постачає не лише турнікети для кінцівок, а й вузлові турнікети «SAM Junctional Tourniquet». Важливою особливістю діяльності компанії є активна участь у моніторингу якості тендерної документації: «ТАКМЕД Україна» оскаржує технічні порушення у тендерах і домагається їх виправлення. Одним із показових прикладів є закупівля для НЕК «Укренерго», де після корекції технічних вимог договір було укладено саме з офіційним постачальником. У 2025 році компанія знову домоглася уточнення вимог і стала переможцем закупівлі^{45,46,47}

В Україні створено низку державних підприємств, що виконують функції централізованих закупівельних організацій: ДП МОУ «Державний оператор тилу», ДП «Медичні закупівлі України», ДП МОУ «Агенція оборонних закупівель», ДП «Професійні закупівлі». Ці організації формують професійну закупівельну інфраструктуру, яка потребує послідовної політичної підтримки.

Закупівлі під управлінням ДП «Державний оператор тилу» (ДП «ДОТ») мають й надалі здійснюватися централізовано з перспективою набуття статусу централізованої закупівельної організації. Водночас необхідно впровадити децентралізоване розміщення замовлень від військових підрозділів та гнучкий графік постачання. За наявності центральних запасів рамкові угоди повинні передбачати чіткі умови щодо фіксованих цін і строків постачання. Важливим елементом має стати механізм штрафних санкцій за порушення умов договорів. Це дозволить уникнути перебоїв у забезпеченні та надлишкових закупівель.

Важливою проблемою залишається значна частка ЛЗ і МВ, які військовослужбовці змушені купувати за власний кошт. Це свідчить про неповне покриття потреб чинною системою забезпечення. У перспективі необхідно створити умови для постійної доступності централізованих запасів та можливості їх оперативного перерозподілу між підрозділами. Такий результат може бути досягнутий завдяки єдиній системі замовлень і гнучкому механізму управління ресурсами.

03.6. Оптимізація системи закупівель (централізація і професіоналізація закупівель, посилення координації, єдина інформаційна система)

Додатковим шляхом вирішення проблеми закупівлі турнікетів може стати передача відповідних процедур до ДП «ДОТ». Враховуючи значні обсяги закупівель МВ, централізація здатна підвищити конкуренцію, ефективність і професійність закупівельних процесів. Такий підхід відповідає положенням Директиви 2014/24/ЄС, яка передбачає перевагу централізованих закупівельних моделей у більшості держав-членів ЄС⁴⁸.

У 2023 році Мініборони розпочало централізацію закупівель, створивши ДП «ДОТ». Це підприємство відповідає за проведення закупівельних процедур, управління динамічною системою закупівель та укладання контрактів і рамкових угод для забезпечення сил оборони. Рамкові угоди можуть застосовуватися як для одноразових, так і для багаторазових закупівель турнікетів, що забезпечує гнучкість у задоволенні потреб військових підрозділів.

Турнікети належать до МВ І класу, що регламентується Законом «Про технічні регламенти та оцінку відповідності». Закон визначає порядок розроблення та ухвалення технічних регламентів, процедури оцінки відповідності, а також їх застосування до продукції, яка вводиться в обіг або експлуатацію на території України⁴⁹.

Правове регулювання обігу медичних виробів та допоміжних засобів здійснюється відповідно до Технічного регламенту щодо медичних виробів, затвердженого постановою КМУ від 2 жовтня 2013 року № 753. Введення в обіг або експлуатацію МВ дозволяється лише за умови повної відповідності встановленим вимогам. Крім того, необхідно забезпечити належне постачання, встановлення, технічне обслуговування та застосування виробів за призначенням⁵⁰.

Для нанесення знака відповідності технічним регламентам виробник зобов'язаний пройти визначені процедури оцінки відповідності та скласти декларацію про відповідність. Декларація є обов'язковою умовою для введення продукції в обіг. Вимоги до виробників або уповноважених представників турнікетів як МВ I класу визначені в додатку 8 Технічного регламенту⁵¹. Однак чинні регламенти є застарілими, оскільки їх розроблено на основі попередніх директив ЄС 1990–1998 років.

У жовтні 2025 року МОЗ винесло на громадське обговорення проєкт постанови КМУ щодо оновлення Технічних регламентів у сфері МВ. Нові регламенти створено на основі сучасних актів ЄС: Регламенту 2017/745 від 5 квітня 2017 року щодо медичних виробів (MDR) та Регламенту 2017/746 від 5 квітня 2017 року щодо медичних виробів для діагностики *in vitro* (IVDR). Оновлені регламенти передбачають посилення контролю за якістю продукції, актуалізацію вимог на основі науково-технічного прогресу, запровадження суворіших процедур перевірки та посилення захисту пацієнтів⁵². Їх ухвалення створить передумови для підвищення якості, безпечності та прозорості обігу медичних виробів в Україні. Водночас станом на листопад 2025 року нові технічні регламенти ще не затверджені. Це означає, що Україна продовжує використовувати нормативну базу, розроблену понад два десятиліття тому.

У 2024 році МОЗ ініціювало розробку мінімальних техніко-функціональних вимог до механічних турнікетів. До роботи долучилися представники оборонного сектору, медичних структур, виробники та експерти. Підготовлений проєкт було передано до Міноборони після ухвалення Закону про впровадження стандартів НАТО у сфері медичного забезпечення,,. Цей Закон закріпив повноваження Міноборони щодо затвердження мінімальних вимог та/або стандартів якості МВ і допоміжних засобів, які застосовуються силами безпеки й оборони у тактичних умовах під час ведення бойових дій.

Відповідно до Закону «Про оборону України», у 2025 році Командування Медичних сил ЗСУ розробило та затвердило Наказ «Про затвердження Мінімальних вимог до турнікетів механічних вороткового типу». Цей документ застосовується силами безпеки й оборони для надання тактичної догоспітальної допомоги під час бойових дій, а також під час підготовки військових формувань. Мінімальні вимоги використовуються під час проведення закупівель у межах системи Міноборони та ЗСУ. Водночас наказ не поширюється на інших замовників, які здійснюють закупівлі за кошти державного бюджету.

Попри вжиті заходи, проблема постачання неякісних турнікетів залишається надзвичайно актуальною. Це підтверджується численними публічними зверненнями військовослужбовців, волонтерів і фахівців з тактичної медицини, а також відповідними публікаціями у соціальних мережах та медіа. Для формування повної картини стану проблеми здійснено низку інформаційних запитів до громадських організацій, ЦОВВ та національних виробників турнікетів. Також проведено аналітичне дослідження закупівель у системі Prozorro, зокрема щодо виявлення типових порушень під час постачання МВ (турнікетів).

Розв'язання проблеми забезпечення якості турнікетів можливе через затвердження національного стандарту на механічні вироби для зупинки кровотечі, розробленого фахівцями Міжвідомчої робочої групи МОЗ. До складу групи увійшли зацікавлені сторони: експерти, виробники, лікарі, військові медики, фахівці з тактичної медицини, а також науковці зі США, Канади та країн ЄС. Підготовлений документ містить мінімальні техніко-функціональні вимоги до турнікетів (джгутів), які формують основу для створення унікального національного стандарту. Його мета – захист національних інтересів через забезпечення належної якості медичних виробів. Впровадження стандарту сприятиме підвищенню ефективності надання допомоги пораненим і зменшенню бойових втрат серед особового складу сил безпеки й оборони.

Застосування національного стандарту стимулюватиме розвиток національної фармацевтичної та медико-технічної науки, оскільки виробництво медичних виробів відповідно до європейських стандартів вимагає високого рівня наукових досліджень, технологічної модернізації та стандартизованого контролю якості.

Впровадження стандарту матиме також політичне значення. Воно підвищить авторитет України у сфері медичного забезпечення сил оборони, сприятиме гармонізації національного законодавства із законодавством ЄС і забезпечить перехід сектору МВ на сучасні, прозорі й конкурентоспроможні принципи функціонування.

Зрештою, ціною недоліків у сфері публічних закупівель є людські життя. Збереження чинної неефективної системи закупівель ЛЗ і МВ є неприпустимим і потребує негайного реформування з урахуванням міжнародних стандартів та принципів належного врядування.

03.7. Сприяння координації і обміну інформацією

Аналітичний центр StateWatch пропонує модель взаємодії між ЦОВВ щодо контролю якості турнікетів, що дозволить створити системний механізм нагляду та перевірки МВ на всіх етапах їх обігу (рис. 3.1).

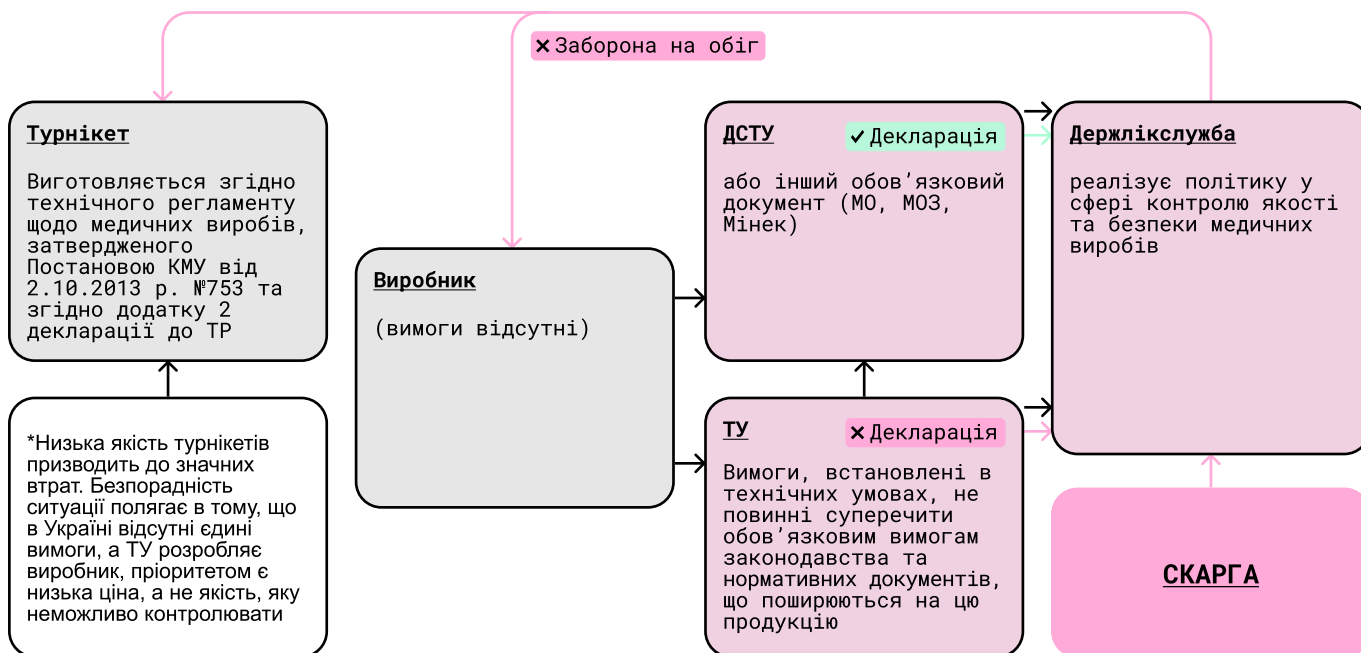

Рис. 3.1 Державне регулювання якості турнікетів для зупинки кровотеч

Для ефективного обміну інформацією між тактичними медиками, волонтерами та громадськими організаціями створено електронну платформу «єТурнікет». Вона містить дані про сертифікацію турнікетів, результати проведених тестів та випробувань, висновки експертів, а також повідомлення про практичний досвід їх застосування. Це дозволяє формувати обґрунтовані рекомендації щодо доцільності застосування та закупівлі медичних виробів волонтерами й громадськими організаціями^{56,57}. Наразі база даних «єТурнікет» містить інформацію про 58 найменувань кровоспинних турнікетів. З них 9 рекомендовані Комітетом з тактичної медицини невідкладних станів США (CoTCCC) – це турнікети американського виробництва, які застосовуються спецслужбами та силами оборони країн НАТО. Решта пройшли певні тестування, але не мають рекомендацій щодо використання у тактичній медицині. Переважна більшість турнікетів із цього переліку не включені до реєстру МВ.

Зокрема, платформа містить дані про 24 найменування національного виробництва. Серед них не включені до реєстру: «Puls», «LIFE», «ТАКТ», «ПІН», «Signal», «Peremoga 1.0/2.0», «Бджілка», «Оберіг», «Сферо», «СПАС», «VinSave», «Фортуна», «Капітал». Щодо іноземних виробників – база містить відомості про турнікети країн НАТО (США, Канада, Франція, Велика Британія, Польща, Фінляндія), але не включає інформацію про турнікети китайського виробництва, які присутні на українському ринку. Отже, проєкт «єТурнікет» є основним інструментом підвищення публічності та прозорості інформації щодо безпечності турнікетів. Він надає дані про переваги та недоліки різних моделей, наявність сертифікатів і рекомендацій, а також результати тестування. Ця інформація може слугувати надійною основою для ухвалення рішень щодо закупівель турнікетів волонтерськими та громадськими організаціями.

АНАЛІЗ ДОСТУПНОСТІ КРОВОСПИННИХ ТУРНИКЕТІВ НА РИНКУ УКРАЇНИ

04.1 Ринок кровоспинних турнікетів

Проведено аналіз доступності турнікетів станом на вересень 2025 року, оцінюючи як фізичну наявність, так і рівень цін. Дослідження охоплювало спеціалізовані інтернет-магазини (TasMed, Парамедик, Med-Magazin.ua, UKRARMOR, Мілітарист, Killa, KIBORG, MedPlanet, Time for Rescue, PROF1GROUP, Tas-Defense, Gaydamak) та роздрібні аптечні мережі України.

Додатково проаналізовано пропозиції е-каталогу Prozorro Market, який функціонує як інтернет-магазин. Державні установи можуть використовувати його для задоволення власних потреб відповідно до Закону «Про публічні закупівлі» та Особливостей здійснення закупівель під час воєнного стану, затверджених постановою КМУ № 1178.

Аналіз показав, що станом на вересень 2025 року національний онлайн-сегмент пропонує близько 25 різних найменувань турнікетів. При цьому не враховано кольорові варіації та комплекти (наприклад, турнікет із підсумком). Пропозиції спеціалізованих магазинів, аптек і Prozorro Market суттєво відрізняються за асортиментом. Водночас близько половини турнікетів на ринку не було належним чином введено в обіг – вони не включені до реєстру МВ. Найширший асортимент представлено у спеціалізованих інтернет-магазинах, які пропонують як національні, так і іноземні турнікети з Європи, США, Ізраїлю, Туреччини та КНР. Деякі магазини пропонують набори з 4 турнікетів за спеціальними цінами: «SICH» – 2 260–3 000 грн, «DNIPRO» – 2 800 грн, оригінальний CAT (США) – 5 950–6 500 грн, SOF-T (США) – 6 000 грн, SAM XT (США) – 6 200–7 200 грн.

Таблиця 4.1 Асортимент кровоспинних джгутів-турнікетів в онлайн-магазинах та аптеках України станом на вересень 2025 р.

Найменування МВ	Виробник, країна	Онлайн-магазини***		Аптеки****		Prozorro Market
		Ціна, грн	Серед. ціна грн	Ціна, грн	Серед. ціна, грн	
Турнікети українського виробництва						
ПІТОН-3*	АВ-Фарма, Україна	348,0 – 472,0	410,0	347,0 – 632,0	435,0	33 – 580
СТО-2*	Спецтехоснастка, Україна	432,0 – 465,0	448,5	503,0 – 528,0	515,5	300 – 610
Rtur Gen 7*	РЕМЕД, Україна	439,0 – 500,0	469,5	519,0	519,0	330 – 370
АРОНІЯ Джгут- турнікет*	Лідер-Пласт, Україна	489,0 – 500,0	494,5	—	—	
Medplanet	Medplanet, Україна	510,0	510,0	—	—	
СПАС	Енвос, Україна	380,0 – 695,0	537,5	—	—	
VinSave WS-06	Україна ТД, Україна	450,0 – 850,0	650,0	—	—	
SICH *	СІЧ-Україна, Україна	650,0 – 884,0	767,0	650,0 – 815,0	730,0	355 – 1430
«DNIPRO» Gen 2	Простір, Україна	700,0 – 804,0	752,0	740,0 – 1023,0	820,0	550 – 1000
Yellow&Blue	Yellow Blue, Україна	-	-	-	-	750 – 913
Дія	Екструзія в русі, Україна					+

Турнікети іноземного виробництва						
«Парамедик» *	Anping Guardian Med. Equipment, Китай	400,0	300,0	—	—	48 – 680
Парамедик тренувальний *		200,0 – 400,0				224 – 458
RDS-12KPP	Hengshui Runde Med. Instr., Китай	400,0	400,0	360,0 – 580,0	470,0	420
Алком 5814 HF	Anji Hengfeng, Китай	400,0 – 480,0	440,0	400,0 – 432,0	416,0	
Турнікет медичний*	Gauke HC, Китай			275 – 882		
Tourniquet	Shenzhen Aijia Med.Appl.	—	—	348,0 – 542,0	445,0	
TM-B001	Шеньчжень Тмі Мед. Сапл., Китай	500,0	500,0	390,0 – 562,0	464,0	
Медітор FR19*	Fora Group Savunma Teknolojisi, Туреччина	560,0 – 690,0	625,0	530,0 – 732,0	565,0	
Rhino Rescue CR-RD01	Rhino Rescue, Китай	750,0 – 798,0	774,0	—	—	
Турнікет express OPEX	OPEX, Франція	775,0 – 810,0	792,5	—	—	
Garrot Tourniquet OPEX		920,0 – 1010,0	965,0	—	—	
TMT**	Safeguard Medical, США	990,0 – 1500,0	1245,0	—	—	
SOF-T® Gen 5 *	TacMed Solutions США	1300 – 1600	1450,0	—	—	
SOF-T Gen 5 (Train. Blue)*		1600				
SOF-T Gen 5 (Red Cross)* orange		1600				
C-A-T Gen 7 **	North American Rescue США	1400,0 – 2641,0	2020,5	1779,0 – 2074,0	1930,0	600 – 1425
C-A-T Gen 7 помаранч.**						942
CAT Gen 7 синій трен.**		1500 – 1650				372 – 1402
SAM XT**(orange)	Sam Medical США	1550,0 – 1800,0	1675,0	—	—	
SAM XT ET *		2 026				+
SAM XT синій (тренув.)*						+
X-FORCE (Ретч-механізм)	США	1800,0	1800,0	—	—	
RMT** (Ratch. Medical Tourniquet)	M2 Inc., США	1900,0 – 2200,0	2050,0	—	—	
TX3**	RevMedx, США	2100,0 – 2400,0	2250,0	—	—	

Таблиця 4.1 Асортимент кровоспинних джгутів-турнікетів в онлайн-магазинах та аптеках України станом на вересень 2025 р.

*офіційно введені в обіг (включені до реєстру МВ)

**турнікети, що рекомендовані до використання в бойових умовах (мають рекомендації ТССС)

***спеціалізовані магазини: «TacMed», «Парамедик», «Med-Magazin.ua», «UKRARMOR», «Мілітарист», «Brain», «Rhythm», «Killa», «KIBORG», «MedPlanet», «Time for Rescue», «PROF1GROUP», «Tac-Defense», «Gaydamak» та ін.

***за даними «Tabletki.ua», «Apteki.ua»

АНАЛІЗ ДОСТУПНОСТІ КРОВОСПИННИХ ТУРНИКЕТІВ НА РИНКУ УКРАЇНИ

Роздрібні аптеки пропонують обмежену кількість моделей – зазвичай 1–3 найменування в одній мережі або закладі. Переважають національні турнікети: «Пітон-3», «СТО-2», «Rtur» Gen 7, «SICH», «DNIPRO». Серед іноземних найчастіше представлені дешеві китайські МВ. Оригінальні CAT турнікети продаються лише в окремих аптеках через високу ціну та низький попит серед цивільних користувачів.

Загалом в аптеках пропонується 15 найменувань турнікетів за середньою ціною 500–600 грн. Більшість із них зареєстровані в Україні, але лише CAT Gen 7 рекомендований CoTCCC для використання у бойових умовах.

За даними PharmXplorer (Proxima Research), у 2022–2025 роках через аптечну мережу реалізовано 10 найменувань турнікетів. 3 них 7 – українського виробництва («Пітон-3», «RTUR», «Paramedic», «СТО-1», «СТО-2» тощо) та 4 – китайського, часто під узагальненою назвою «турнікет». Усі вони зареєстровані в Україні.

Е-каталог Prozorro Market містить понад 20 найменувань турнікетів, а також аптечки для поліцейських, укомплектовані турнікетами «SICH», «CAT-7», «Dnipro» або іншими моделями відповідно до Наказу МВС № 396 від 20 травня 2016 року (зі змінами). Замовники можуть використовувати каталог для закупівель вартістю до 200 тис. грн. Адміністратори каталогу визначають товарну номенклатуру, створюють профілі товарів та кваліфікують постачальників, щоб перевірити відповідність пропозицій встановленим вимогам.

На платформі Prom.ua зафіксовано близько 100 пропозицій від понад 20 постачальників. Переважна частина асортименту – турнікети відомих марок, що застосовуються у військовій і цивільній медицині. Водночас на платформі також представлена значна кількість турнікетів низької та середньої цінової категорії без повних ідентифікаційних даних. Часто не зазначено виробника, точну модель або торгову назву. Такі позиції мають узагальнені комерційні назви, наприклад: «Джгут турнікет армійський кровоспинний медичний з металевим стрижнем», «Тренувальний джгут кровоспинний, синій (турнікет) оригінал» тощо. Це ускладнює оцінку їхньої якості, відповідності стандартам та безпечності використання у бойових умовах або під час надання невідкладної допомоги.

Назва/ модель турнікета	К-ть позицій	К-ть постачальників	Ціна, грн	Серед. ціна, грн
Турнікети, рекомендовані до застосування в бойових умовах (мають рекомендації TCCC)				
CAT (Combat Application Tourniquet) Gen 7	27	16	1200,0 – 1900,0	1363,0
SAM XT (SAM Extremity Tourniquet) (США)	2	2	1475,0 – 1600,0	1537,5
TMT (Tactical Mechanical Tourniquet)	3	3	850,0 – 1300,0	1075,0
Турнікети, що не мають рекомендацій TCCC				
SOFTT (Special Operations Forces Tactical Tourniquet) Gen 5	5	5	850,0 – 2000,0	1219,8
Турнікет-джгут кровоспинний SICH	27	13	640,0 – 1000,0	837,2
Джгут турнікет кровоспинний «DNIPRO» Gen 2	10	8	650,0 – 1240,0	825,5
Турнікет кровоспинний джгут 95 см хакі Rhino Rescue (Китай)	2	1	350,0	350,0
Турнікет медичний сертифікований. Джгут кровоспинний VinSave Україна	1	1	430,0	430,0

04.2 Аналіз цін і доступності турнікетів

За результатами дослідження встановлено значну варіацію цін на кровоспинні медичні вироби як між групами товарів, так і в межах окремих торгових найменувань.

Український турнікет «SICH» в онлайн-магазинах та аптеках реалізується за ціною 650–884 грн (розбіжність 36%). В е-каталозі Prozorro Market різниця сягає майже триразового діапазону – 355–1430 грн. Для джгута-турнікета «DNIPRO» (Україна) встановлено такі діапазони: онлайн-магазини – 700–804 грн (розбіжність 15%), аптеки – 728–1075 грн (розбіжність 48%), Prozorro Market – 550–1000 грн (розбіжність 82%). Оригінальні турнікети CAT Gen 7 (США) демонструють ще більший розмах цін: онлайн-магазини – 1400–2641 грн (різниця близько 90%), Prozorro Market – 600–1425 грн (розбіжність у 1,4 рази).

До високої цінової категорії (понад 1000 грн) належать моделі виробництва США, рекомендовані для використання у бойових умовах: TMT, CAT, SAM XT, RMT, TX3. Ці турнікети мають відповідне маркування, сертифікацію та чітко визначене призначення – бойове застосування або для служб екстреної допомоги.

Українські моделі займають середній ціновий сегмент, поєднуючи прийнятну вартість і задовільну якість. Найдоступнішими є «Пітон-3», «СТО-2» та «Rtur Gen 7», тоді як найпопулярніші – «SICH» та «DNIPRO» – реалізуються за ціною 700–800 грн.

Китайські турнікети здебільшого належать до низького цінового сегмента – від 300 грн. Однак вони часто не містять інформації про виробника та не супроводжуються документами щодо якості чи результатами випробувань. Встановлено, що оригінальні турнікети мають маркування на основних елементах: стрічці, лебідці, пряжці, упаковці. Натомість дешеві копії нерідко позбавлені таких ідентифікаційних ознак, що створює значні ризики при їх застосуванні.

У 2022 році найдоступнішим був турнікет «Пітон-3» із середньою ціною 288,67 грн, найдорожчим – «RTUR GEN» за 458,79 грн. У 2023–2025 роках найнижчі ціни зафіксовано на турнікети китайського виробництва. Наприклад, середня ціна Gauke Healthcare (КНР) становила: у 2023 році – 243,39 грн, у 2025 році – 277,75 грн.

Загалом ціни на турнікети в аптечних закладах залишаються доступними для населення. Показники ліквідності цін (Cliqu) розраховувалися шляхом ділення суми варіаційного розмаху ціни на максимальне та мінімальне значення за певний період. Для більшості турнікетів Cliqu становить 0–0,5, що вказує на високу доступність МВ та наявність конкурентного ринку.

Отже, аналіз ринку кровоспинних турнікетів в Україні виявив значну варіацію цін як за торговими найменуваннями, так і за каналами реалізації: онлайн-магазини, аптеки, е-каталог Prozorro Market. Попри це, більшість зареєстрованих МВ залишаються доступними для населення та військовослужбовців. Найширший асортимент представлено у спеціалізованих інтернет-магазинах, тоді як аптечні мережі та е-каталог пропонують обмежений вибір.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

За умов повномасштабної війни та значного фінансового навантаження на державний бюджет доцільно вжити комплекс системних заходів для підвищення якості, безпечності та ефективності забезпечення засобами для зупинки кровотечі:

01		Створення єдиного реєстру рекомендованих моделей МВ для зупинки кровотеч, дозволених для використання силами безпеки й оборони України та службами екстреної допомоги. Обов'язковій реєстрації підлягають навіть турнікети, які надходять через гуманітарні програми.
02		Державна підтримка розвитку національного виробництва турнікетів відповідно до міжнародних стандартів та вимог сертифікації
03		Запровадження централізованого контролю якості , що охоплюватиме всі МВ, що постачаються до ЗСУ та інших силових структур, з уніфікованими процедурами приймання та перевірки.
04		Забезпечення стабільного фінансування та чіткого планування закупівель , посилення прозорості, обґрунтованості й контролю розподілу МВ між підрозділами з урахуванням реальних потреб
05		Підвищення рівня підготовки особового складу: розширення навчальних програм для військових, парамедиків і рятувальників щодо застосування засобів зупинки кровотечі у бойових умовах
06		Розробка та ухвалення національного стандарту на державному рівні із залученням міжнародних фахівців
07		Передача закупівлі турнікетів єдиній агенції (наприклад, ДП «ДОТ») для підвищення ефективності та професіоналізації державних закупівель
08		Створення єдиної інформаційної системи обліку ЛЗ і МВ , що дасть змогу реально оцінювати потреби та оптимізувати обсяги закупівель і логістичні процеси.
09		Посилення координації між державними структурами, благодійними фондами та міжнародними донорами
10		Масове навчання медичного персоналу, рятувальних служб і населення домедичній допомозі, зокрема практичним навичкам накладання турнікетів.

Реалізація цих заходів дозволить підвищити ефективність системи забезпечення військових ЛЗ та МВ. Це гарантуватиме наявність якісних турнікетів із підтвердженою ефективністю і безпечністю, оптимізує використання бюджетних і донорських ресурсів, а також підвищить рівень медичної допомоги військовослужбовцям на фронті.

ДЖЕРЕЛА

1. Копчак Л.М. (2025). Зупинка масивної кровотечі згідно з рекомендаціями TCCC Guidelines 2024. Практикуючий лікар, 14(1). www.plr.com.ua
2. Samarskiy I. M., Khoroshun E. M., Vorokhta Y. (2024) The Use of Tourniquets in the Russo-Ukrainian War. Journal of Special Operations Medicine, 24(1), 67–70. doi: 10.55460/CB00-GYYX
3. Краще нічого, ніж турнікет-убивця: як забезпечити бійців від неясних джгутів. Рубрика. <https://rubryka.com/article/krashhe-nichogo-nizh-turникet-ubytvya/>
4. Сайт ТРК «Перший західний». Не беріть китайські турнікети. Вони вбивають — військовий медик. <https://1zahid.com/info/ne-berit-kytayski-turникety-vony-vbyvayut-vijskovyj-medyk/>
5. Скандал щодо закупівлі турнікетів: бойові медики вважають їх неясними. Букви. 11.04.2024. <https://bukvy.org/skandal-shhodo-zakupivli-turникetiv-bojovi-mediky-vvazhayut-yih-neyakisnymy-onovleno/>
6. eТурнікет. <https://eturniket.com/tourniquets/chomu-neyakisni-turникeti-vbivayut>
7. Як обрати турнікет і чому ми досі робимо це неправильно (2023). Рубрика. <https://rubryka.com/article/yak-obraty-turникet/>
8. Про затвердження Порядку організації взаємодії центральних органів виконавчої влади, інших державних органів щодо залучення, отримання, передачі, обліку, моніторингу та контролю за використанням міжнародної військової допомоги для задоволення потреб сил безпеки і сил оборони у період воєнного стану: Постанова КМУ № 168 (2024) (Україна) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2024-%D0%BF#Text>
9. Про затвердження Переліків лікарських засобів та медичних виробів, якими забезпечується особовий склад сил безпеки і сил оборони для надання тактичної догоспітальної допомоги: наказ Міністерства України № 506 (2024) (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1171-24#n17>
10. Копчак Л.М. (2025). Зупинка масивної кровотечі згідно з рекомендаціями TCCC Guidelines 2024. Практикуючий лікар, 14 (1). www.plr.com.ua
11. Самарський І.М., Хорошун Е.М. (2023). Надання першої медичної допомоги при пораненнях великих судин кінцівок в умовах бойових дій. Турнікетний синдром та його профілактика. Український журнал військової медицини, 2(4), 50–55. DOI:10.46847/ujmm.2023.2(4)-050
12. Yatsun V. Application of Hemostatic Tourniquet on Wounded Extremities in Modern "Trench" Warfare: The View of a Vascular Surgeon, Military Medicine, 2024. Vol. 189, №1-2. P. 332–336, <https://doi.org/10.1093/mlmed/usac208>
13. Звернення волонтерського руху до воєнного керівництва: 8 проблем тактичної медицини в Силах оборони України (2023). Аргумент. <https://argumentua.com/reportazh/zvernennya-volonterskogorukhu-do-vo-nnogo-ker-vnitstva-8-problem-taktichno-meditsini-v-si>
14. Знову медичний скандал: українські і не лише турнікети можуть зникнути з війська. Ось що відбувається. LB.ua. https://lb.ua/health/2025/01/28/657603_znovu_medichniy_skandal_ukrainski_i.html
15. Краще нічого, ніж турнікет-убивця: як забезпечити бійців від неясних джгутів. Рубрика. <https://rubryka.com/article/krashhe-nichogo-nizh-turникet-ubytvya/>
16. Мікула В., Корнійчук Я. (2023). Стійкайте кровю: кожен четвертий турнікет від держави небезпечний для використання. Слідство Інфо. <https://www.slidstvo.info/warnews/stikayte-krov-iu-kozhen-4-tyur-никet-vid-derzhavy-nebezpechnyy-dlia-vykorystannya/>
17. Скандал щодо закупівлі турнікетів: бойові медики вважають їх неясними (2024). Букви. <https://bukvy.org/skandal-shhodo-zakupivli-turникetiv-bojovi-mediky-vvazhayut-yih-neyakisnymy-onovleno/>
18. Чупак М.С. (2025). Проблеми, які вартують життя: що з витратами України на аптечки та турнікети – аналіз. https://24tv.ua/aptechki-dlya-vijskovih-skilki-ukrayina-vitrachaye-groshey-turникeti_n2756006
19. Про затвердження Стандарту модульного підходу до організації надання медичної допомоги на догоспітальному етапі, яка надається під час ведення воєнних (бойових) дій та підготовки сил безпеки і сил оборони до застосування за призначенням: наказ Міністерства України № 516 (2025). (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1331-25#Text>
20. М'ясищев О. (2024). За півтора року Нацгвардія, рятувальники й правоохоронці купили 33 тисячі ненадійних турнікетів. У грошах це не так багато (майже 17 мільйонів гривень), але великий ризик — «Бабель» рахує. Бабель. <https://surl.li/mevjyx>
21. Назаркіна В. М., Коба Т. М., Подольський І. М. Проблеми забезпечення потреб у кровоспинних турнікетах належної якості. Актуальні питання клінічної фармакології та клінічної фармації: науково-практична інтернет-конференція з міжнародною участю, м. Харків, 28 жовтня 2025 р.
22. Torres M. (2025) The Fallacy of CoTCCC "Approved" vs. "Recommended". https://tactical-medicine.com/blogs/news/the-fallacy-of-cotccc-approved-vs-recommended?srsltid=AfmBOopab783Bh_ChkPuioSOVSEgk4gbyD1PX1rNaaXjs_-1ZEDPHVS5
23. Волонтери та виробник турнікетів створили проєкт, завдяки якому люди з усього світу змогли придбати турнікети для фронту (2024). Рубрика. <https://rubryka.com/2024/06/19/5000-turникetiv-ukrayinskym-bijtsyam/>
24. Дослідження НАЗК «Корупційні ризики під час здійснення оборонних закупівель». Радник у сфері публічних закупівель. <https://radnuk.com.ua/pravova-baza/korupcijsini-ryzyky-pid-chas-zdjisnennia-oboronnykh-zakupivel/>
25. Які є типи турнікетів? (2023). eТурнікет. Актуальна та перевірена інформація щодо якості турнікетів. <https://eturniket.com/tourniquets/yaki-ye-tipi-turникetiv>
26. Дослідження НАЗК «Корупційні ризики під час здійснення оборонних закупівель» Радник у сфері публічних закупівель. <https://radnuk.com.ua/pravova-baza/korupcijsini-ryzyky-pid-chas-zdjisnennia-oboronnykh-zakupivel/>
27. Особливості введення в обіг медичних виробів I класу ризику (2023). Щотижневик Аптека. <https://www.apтека.ua/article/665317>
28. Про затвердження Порядку введення в обіг та експлуатацію окремих медичних виробів, медичних виробів для діагностики in vitro та активних медичних виробів, які імплантують, стосовно яких не виконані вимоги технічних регламентів, але використання яких необхідне в інтересах охорони здоров'я: наказ № 2462 (2020) (Україна) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1297-20#Text>
29. Запровадження мінімальних техніко-функціональних вимог до механічних виробів для зупинки кровотечі – турнікетів (джгутів) та методів їх контролю <https://moz.gov.ua/uk/zaprovadzhenja-minimalnih-tehniko-funkcionalnih-vimog-do-mehanicnih-virobiv-dlja-zupinki-krovotечи-%E2%80%933-turникetiv-dzhgutiv-ta-metodiv-ih-kontrolju>
30. Про затвердження Технічного регламенту щодо медичних виробів: постанова КМУ № 753 (2013) (Україна). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/753-2013-%D0%BF#Text>
31. www.dls.gov.ua
32. Реєстр осіб відповідальних за введення медичних виробів у обіг. Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками. <https://mpr.dls.gov.ua/>
33. Уніфікований клінічний протокол екстреної медичної допомоги «Масивна кровотеча з кінцівок»: Наказ МОЗ України № 612 (2016) (Україна). https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2016_612_ukpmid_krov_kincivok.pdf
34. Курс допомоги пораненим в умовах бойових дій. Модуль 6. Зупинка масивної кровотечі. <https://tccc.org.ua/files/downloads/module-06-massive-hemorrhage-control-in-tfc-ua.pdf>
35. Tactical Combat Casualty Care Guidelines for Medical Personnel 29.02.2024. Рекомендації з тактичної допомоги пораненим в умовах бойових дій для медичного персоналу. <https://tccc.org.ua/>
36. Про затвердження Обсягів надання домедичної допомоги, які надаються під час ведення бойових дій та підготовки сил безпеки і сил оборони за призначенням у тактичних умовах: наказ Міністерства України № 436 (2024) (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0984-24#Text>
37. Про затвердження Обсягів надання тактичної догоспітальної допомоги, які надаються під час ведення воєнних (бойових) дій та підготовки сил безпеки і сил оборони до застосування за призначенням: наказ Міністерства України № 436 (2024). (Україна). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0984-24#Text>
38. Дослідження НАЗК «Корупційні ризики під час здійснення оборонних закупівель». Радник у сфері публічних закупівель. <https://radnuk.com.ua/pravova-baza/korupcijsini-ryzyky-pid-chas-zdjisnennia-oboronnykh-zakupivel/>
39. Мікула В., Корнійчук Я. (2023) Стійкайте кровю: кожен четвертий турнікет від держави небезпечний для використання. Слідство Інфо. <https://www.slidstvo.info/warnews/stikayte-krov-iu-kozhen-4-tyur-никet-vid-derzhavy-nebezpechnyy-dlia-vykorystannya/>
40. Сайт ТРК «Перший західний». Не беріть китайські турнікети. Вони вбивають — військовий медик. <https://1zahid.com/info/ne-berit-kytayski-turникety-vony-vbyvayut-vijskovyj-medyk/>
41. Чупак М.С. (2025). Проблеми, які вартують життя: що з витратами України на аптечки та турнікети – аналіз. https://24tv.ua/aptechki-dlya-vijskovih-skilki-ukrayina-vitrachaye-groshey-turникeti_n2756006
42. Скандал щодо закупівлі турнікетів: бойові медики вважають їх неясними (оновлено). Букви. 11.04.2024. URL: <https://bukvy.org/skandal-shhodo-zakupivli-turникetiv-bojovi-mediky-vvazhayut-yih-neyakisnymy-onovleno/>
43. М'ясищев О. (2024). За півтора року Нацгвардія, рятувальники й правоохоронці купили 33 тисячі ненадійних турнікетів. У грошах це не так багато (майже 17 мільйонів гривень), але великий ризик — «Бабель» рахує. Бабель. <https://surl.li/mevjyx>
44. <https://prozorro.gov.ua/tender/UA-2025-05-07-013209-a/print/report/pdf/0b05a41f640a4a5cab469aee6bc8875?np=1>
45. <https://prozorro.gov.ua/uk/tender/UA-2025-04-02-002779-a/questions>
46. <https://prozorro.gov.ua/uk/tender/UA-2025-02-27012416a/questions>
47. <https://prozorro.gov.ua/uk/tender/UA-2025-02-27-012416-a/questions>
48. Директива Європейського Парламенту і Ради 2014/24/ЄС від 26.02.2014 про публічні закупівлі та про скасування Директиви 2004/18/ЄС https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_052-14#Text
49. Про технічні регламенти та оцінку відповідності: Закон України №124-VIII (2015) (Україна) <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124-19#Text>
50. Особливості введення в обіг медичних виробів I класу ризику (2023). Щотижневик Аптека. <https://www.apтека.ua/article/665317>
51. Про затвердження Технічного регламенту щодо медичних виробів: постанова КМУ від 2.10.2013 р. № 753. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/753-2013-%D0%BF#Text>
52. Оновлене технічне регулювання медичних виробів: до чого слід готуватися? URL: <https://www.apтека.ua/article/695171>
53. Оборонне відомство розробляє технічні вимоги до турнікетів за стандартами НАТО. <https://mod.gov.ua/news/oboronne-vidomstvo-rozroblyae-tehnicni-vimogi-do-turникetiv-za-standartami-nato>
54. Запровадження мінімальних техніко-функціональних вимог до механічних виробів для зупинки кровотечі – турнікетів (джгутів) та методів їх контролю. <https://moz.gov.ua/uk/zaprovadzhenja-minimalnih-tehniko-funkcionalnih-vimog-do-mehanicnih-virobiv-dlja-zupinki-krovotечи-%E2%80%933-turникetiv-dzhgutiv-ta-metodiv-ih-kontrolju>
55. Про затвердження Мінімальних вимог до засобів для зупинки кровотечі механічних вороткового типу (турнікетів), які застосовуються силами безпеки і силами оборони для надання тактичної догоспітальної допомоги під час ведення воєнних (бойових) дій та підготовки сил безпеки і сил оборони до застосування за призначенням: наказ Міністерства України № 663 від 04.10.2025 р. <https://mod.gov.ua/diyalnist/normativno-pravova-baza/nakaz-ministerstva-oboronni-ukrayini-vid-vid-04-10-2025-663>
56. Які є типи турнікетів? eТурнікет. Актуальна та перевірена інформація щодо якості турнікетів. <https://eturniket.com/tourniquets/yaki-ye-tipi-turникetiv>
57. Оборонне відомство розробляє технічні вимоги до турнікетів за стандартами НАТО. <https://mod.gov.ua/news/oboronne-vidomstvo-rozroblyae-tehnicni-vimogi-do-turникetiv-za-standartami-nato>